

О
СВІТА

Олена КАЛІНІЧЕНКО, Вікторія СЕРГІЄНКО

ОБРАЗОТВОРЧЕ МИСТЕЦТВО

3

УДК 73/76(075.2)
ББК 85.103я71
К17

*Рекомендовано Міністерством освіти і науки України
(наказ Міністерства освіти і науки України від 17.07.2013 р. № 994)*

ВИДАНО ЗА РАХУНОК ДЕРЖАВНИХ КОШТІВ. ПРОДАЖ ЗАБОРОНЕНО

Ілюстрації та методичні малюнки
художників **О. В. Калініченко, В. В. Калініченко**

УМОВНІ ПОЗНАЧКИ:

— повторення та узагальнення

— самостійна пошукова робота

Калініченко О. В.

К17 Образотворче мистецтво : підруч. для 3 кл. / О. В. Калініченко, В. В. Сергієнко. — К. : Видавничий дім «Освіта», 2013. — 144 с.

ISBN 978-617-656-257-3.

**УДК 73/76(075.2)
ББК 85.103я71**

ISBN 978-617-656-257-3

© О. В. Калініченко, В. В. Сергієнко, 2013
© Видавничий дім «Освіта», 2013
© О. В. Калініченко, В. В. Калініченко,
художнє оформлення, 2013

ДОРОГИЙ ДРУЖЕ!

Усі мешканці країни Образотворчого мистецтва раді вітати тебе!

Ти вже чимало знаєш і вмієш, тому цьогорічна мистецька подорож буде для тебе ще цікавішою. Ти відвідаєш майстерні митців: графіка, живописця, скульптора, архітектора, майстра народного мистецтва.

Разом із чарівницею Гармонією та її друзями — королевою Композицією, принцом Декором та паном Колоритом — дізнаєшся багато нового і цікавого, навчишся створювати композиції різної складності, самостійно обирати варіанти завдань та виконувати їх у різних художніх техніках.

Бажаємо тобі незабутніх вражень від нових зустрічей із прекрасним, натхнення і радості у творчості!

З повагою та надією на взаєморозуміння

Автори

Тема 1

У МАЙСТЕРНІ ХУДОЖНИКА-ГРАФІКА

Сьогодні розпочинається наша подорож до чарівної країни Образотворчого мистецтва! Завітаємо до майстерні художника-графіка. Він запрошує тебе у гості, щоб показати, з якими художніми матеріалами та інструментами працює.

Тобі вже доводилося користуватися графітними і кольоровими олівцями, фломастерами і маркерами, кульковими і гелевими ручками, вуглем і крейдами. Ти вмієш малювати на білому і тонованому, гладенькому і шорсткому папері.

Роздивися твори графіки — *рисунки*, виконані художниками власноруч.

Дмитро Кірюхін.
Чорно-біла панда

▲ Ірина Маслікова.
Селянський сюжет

Порівняй рисунки, виконані пером і тушшю та *пастеллю* — різнокольоровими паличками по шорсткій поверхні.

Вадим Голованьов.
Амстердам ▼

Для створення *гравюри* — друкованого відбитку на папері, художнику необхідно мати спеціальні інструменти: різці та дошку (з дерева, лінолеуму), на якій він вирізає малюнок. Спочатку дошку покривають фарбою. Потім на друкарському станку малюнок з дошки переносять на папір. Так можна надрукувати багато однакових відбитків, виконаних в одному або кількох кольорах.

Роздивися старовинний друкарський станок. Порівняй гравюри.

Друкарський станок
Гуттенберга

Ганна Остроумова-Лебедева.
Верби поблизу Новосільвійського мосту

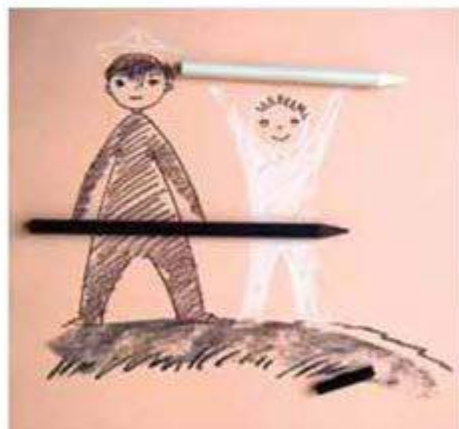

Едвард Боуден. Дорога в Такстед

Секрети чарівниці Гармонії

Намалюй різними графічними матеріалами помічників художника-графіка — кмітливих і вправних чоловічків.

Колективна робота. Разом з однокласниками об'єднайте зображення всіх чарівних чоловічків у групи: «Вправні вуглиники», «Ніжна пастель», «Веселі кольорові олівці», «Фломастери-молодці» тощо.

Якими матеріалами користується художник-графік?

Роздивляючись графічні твори, звертай увагу на художні матеріали, використані автором.

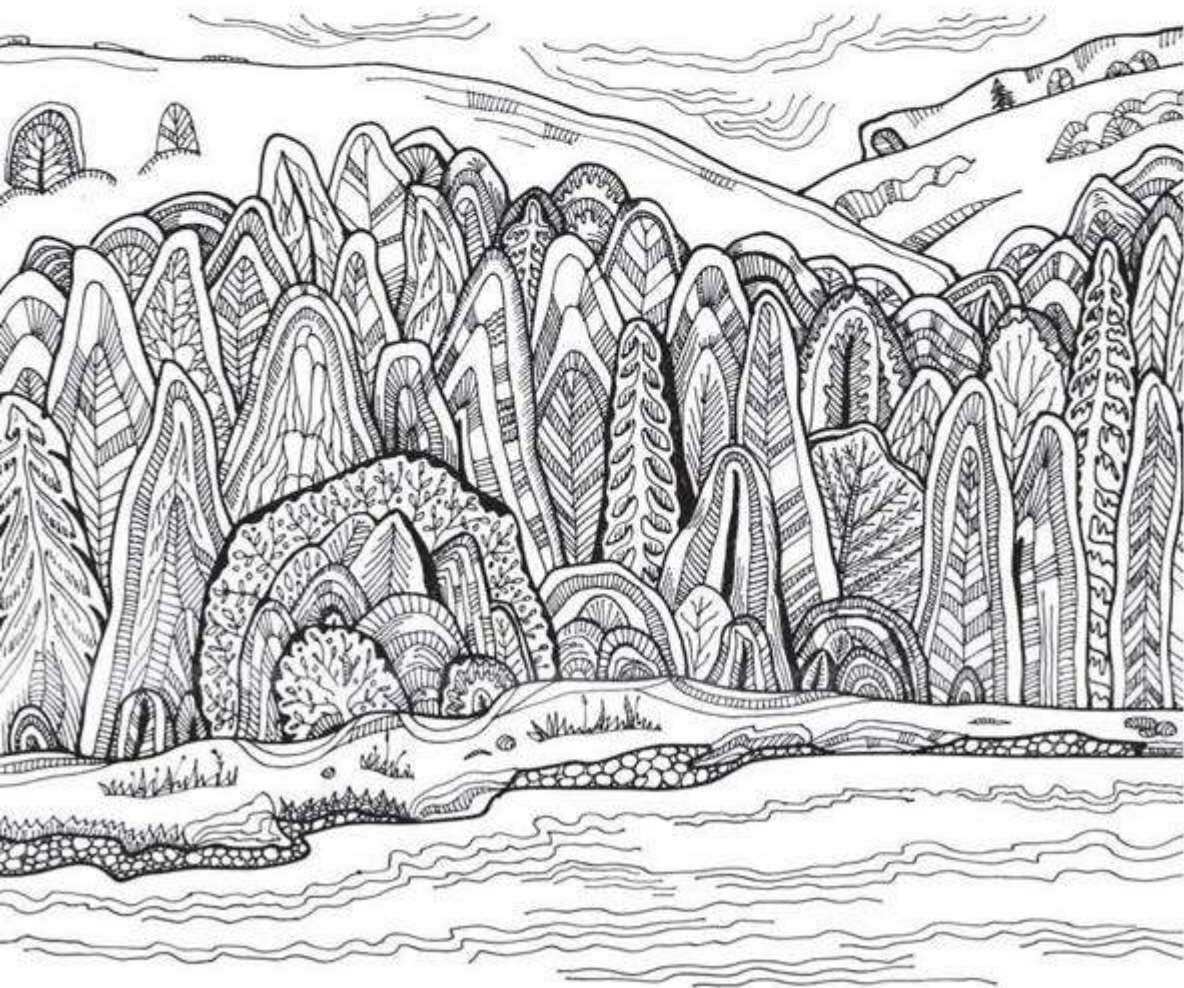
Тема 2

ШТРИХИ ОСЕНІ

До країни Образотворчого мистецтва завітала осінь. У казковому лісі почало жовтіти й опадати листя. Гілки сплелись у густе мереживо.

Поглянь, як художники-графіки зобразили ліс.

Наталія Павлушина.
Алтай. Осінь

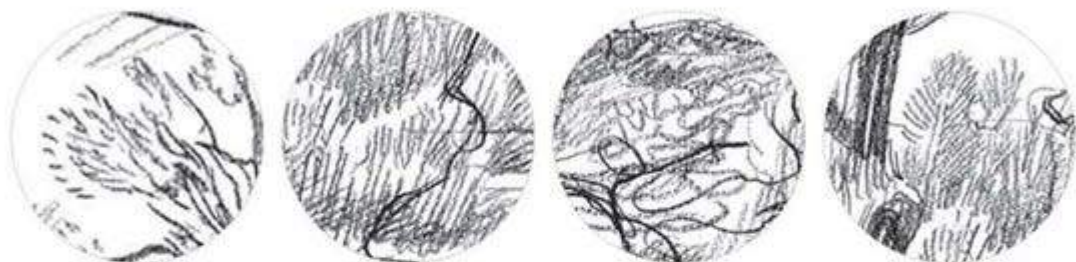

У своїй творчості художники застосовують лінії та штрихи різної товщини. Вони бувають світлі й легкі або темні й насичені. Характер зображуваного передається плавними, хвилястими, прямими, ламаними лініями; щільними або прозорими штрихами.

Порівняй рисунки, виконані лініями і штрихами.

Зверни увагу, як лініями і штрихами різного характеру можна намалювати дерева, кущі, траву.

Георгій Якутович.
Дерева

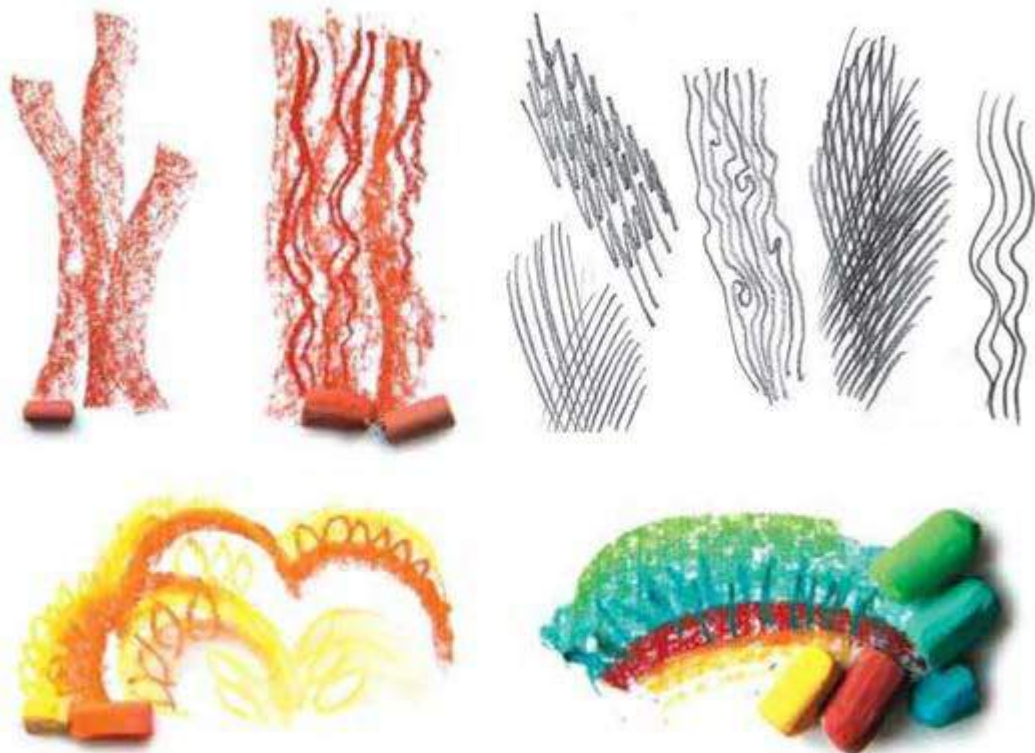

Роздивись, як виразними лініями створюються образи дерев.

Вправа. Спробуй намалювати кору дерев, мох і траву різними графічними матеріалами.

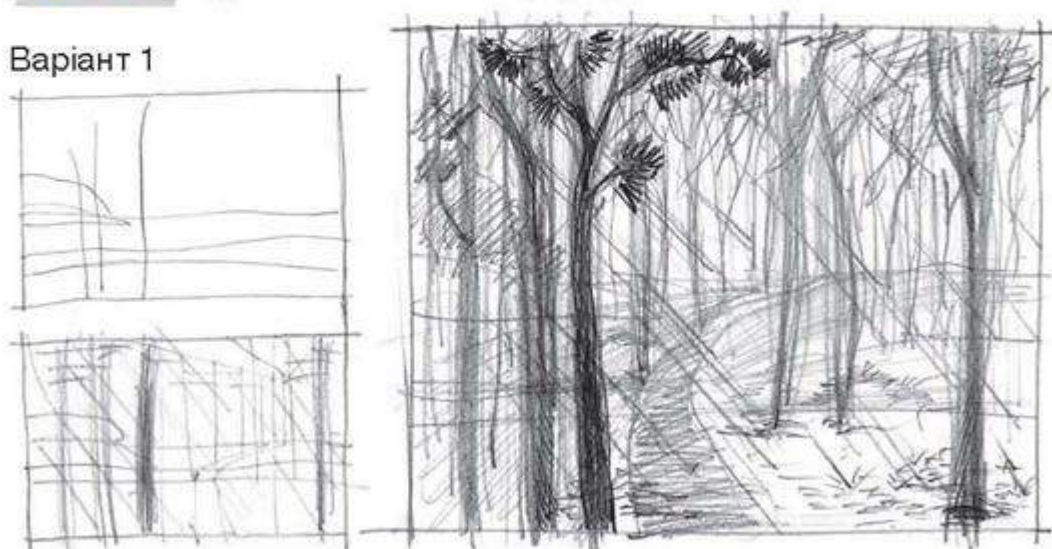

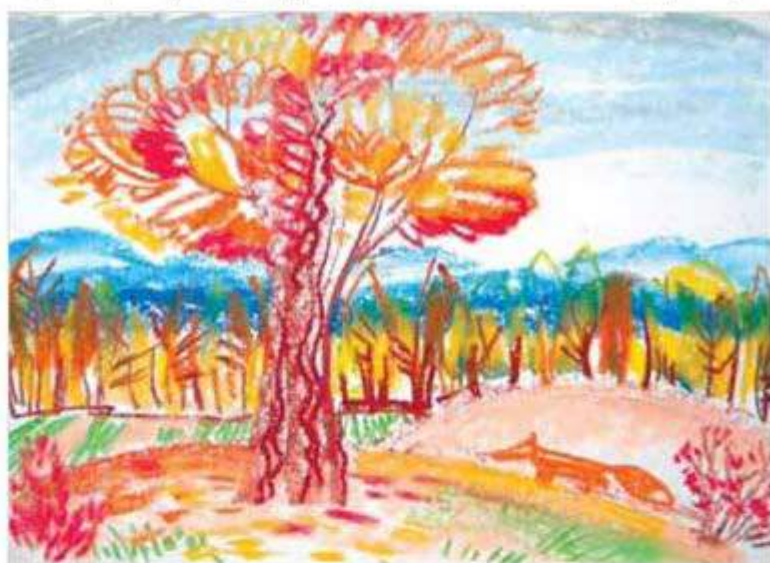
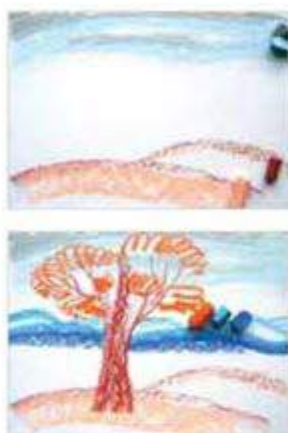
Секрети чарівниці Гармонії

Намалюй графічну композицію «Осінь у лісі». Самостійно добери художні матеріали, що передадуть осінній стан природи.

Варіант 1

Варіант 2

Коллективна робота. Влаштуйте виставку графічних робіт «Штрихи осені».

Які лінії та штрихи застосовують художники-графіки?

Коли тобі випаде нагода прогулятися осіннім лісом чи парком, назбирай гілочок, листя, шишок, моху тощо та склади з цих природних матеріалів композицію «Мотиви осені».

Тема 3 РИТМИ ХВИЛЬ

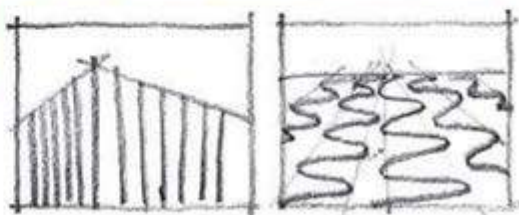
Мистецька стежинка привела нас на морське узбережжя. Хвилі, ритмічно набігаючи на берег, просто зачаровують!

Чимало явищ природи підпорядковані ритму, наприклад, зміна дня і ночі, пори року. Ритмічну будову мають також природні форми: гілки, листя, квіти, плоди.

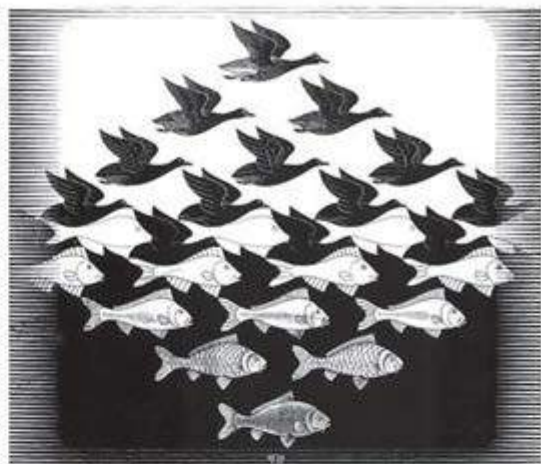
Ритм — повторення однакових чи подібних частин у художньому творі, притаманний усім видам мистецтва: графіці, живопису, архітектурі, скульптурі, музиці, хореографії, поезії. Поглянь, як ритм застосовується в стародавній архітектурі та в оформленні середовища сучасного міста.

Пішохідна зона
(м. Кашкайш, Португалія) ►

Храм Парфенон
(м. Афіни, Греція) ▼

Роздивися приклади ритму в природі та його відображення у творах мистецтва.

Вінсент ван Гог.
Гілочка з листям ▼

▲ Мауріц Корнеліс Ешер.
Небо і море

Ганна Остроумова-Лебедева.
Море. Каміння ▼

▲ У Мьон Кіль.
Хвилі східного моря

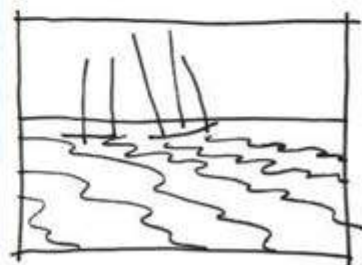

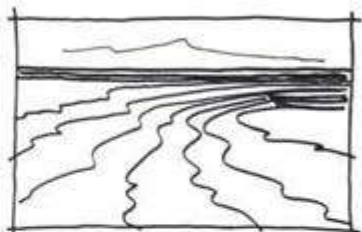
Подивись, як художники намалювали море. Зверни увагу на застосування ритму для передання руху хвиль.

Любов Ковалевська.
Райдуга на воді

Юхим Волков.
Море

Вправа. Намалюй ритмічні лінії, що нагадують хвилі.

Секрети чарівниці Гармонії

Намалюй ілюстрацію до казки, події якої відбуваються на березі моря або річки (фламастери). Застосуй різні варіанти зображення руху хвиль.

Варіант 1

Варіант 2

Наведи приклади ритму в мистецтві.

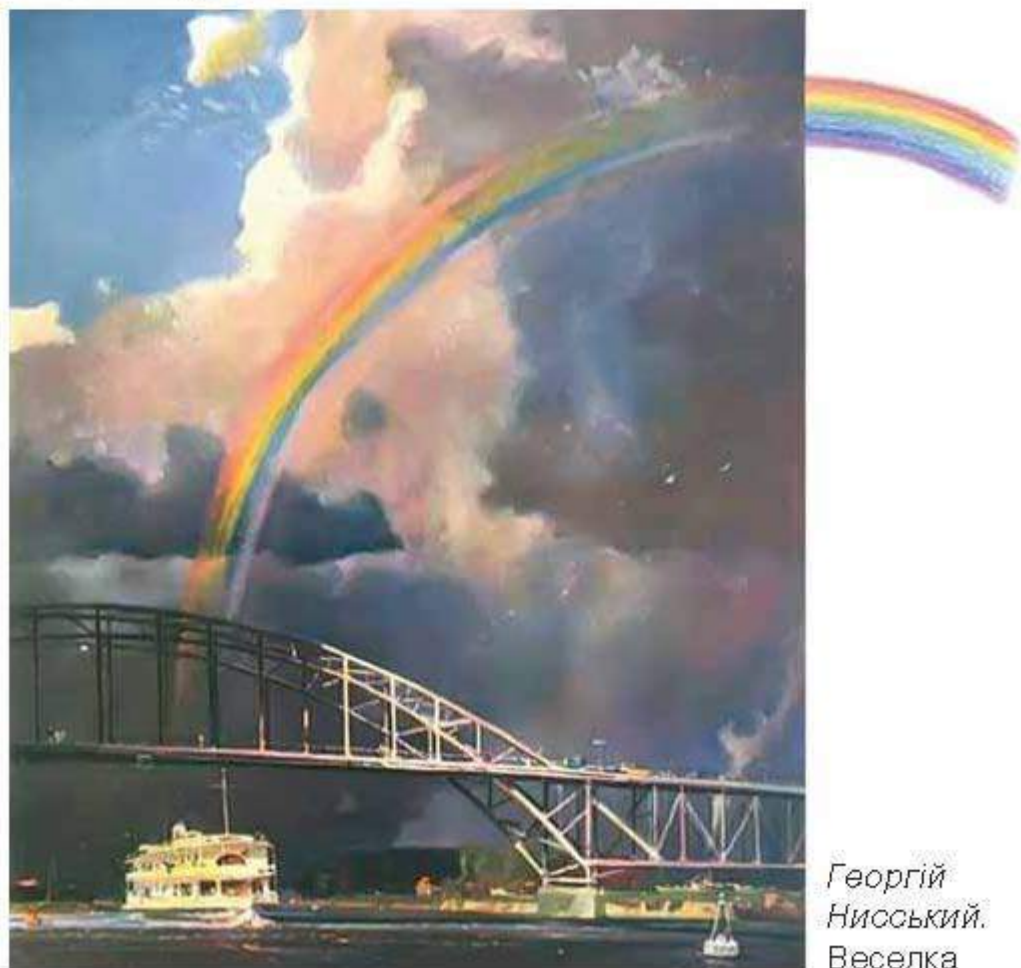
Спостерігай ритм у навколишньому середовищі.

Тема 4

У МАЙСТЕРНІ ЖИВОПИСЦЯ

До майстерні художника-живописця тебе проведе пан Колорит. Шлях до неї пролягає через чарівний райдужний місток. Кожен, хто правильно назве кольори веселки, зможе його перейти. А чи хочеш ти потрапити до майстерні митця? Тоді хуткіше **пригадай** веселкові кольори та їх послідовність!

Георгій
Нисський.
Веселка

Картини, які художник-живописець малює за мольбертом, називаються *станковими*. Станкові картини пишуть різними фарбами: олійними — на полотні або дереві; акварельними і гуашевими — на папері чи картоні. Такі твори можна зняти з мольберта, взяти в раму та повісити на стіну.

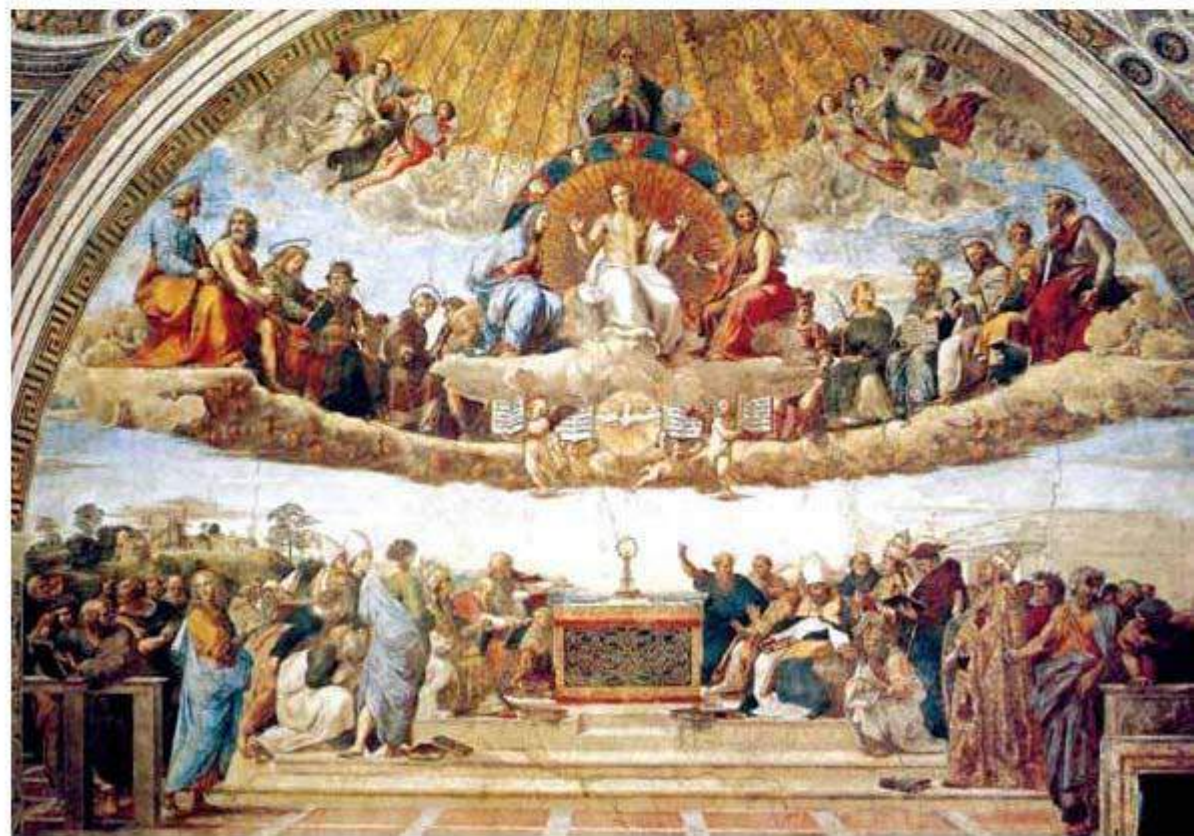
Живописні твори, якими прикрашають стіни будинків ззовні і всередині, називаються *монументальними*.

Визнач твори станкового і монументального живопису.

Рафаель Санти. Розпис
Станци делла Сеньятура ▼

▲ Якоб Альт.
Вид з майстерні художника

Пригадай, які кольори називаються основними, а які — похідними. Які кольори належать до теплих, а які до холодних? Чому?

Знайди на картині основні й похідні, теплі й холодні кольори.

Оксана Заїка. Натюрморт з котом

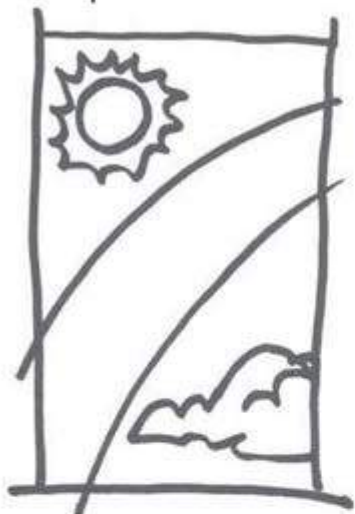

Секрети чарівниці Гармонії

Намалюй райдужний місток, що веде до майстерні художника-живописця (*гуаш*). Спочатку продумай і наміть композицію. Роздивись можливі варіанти.

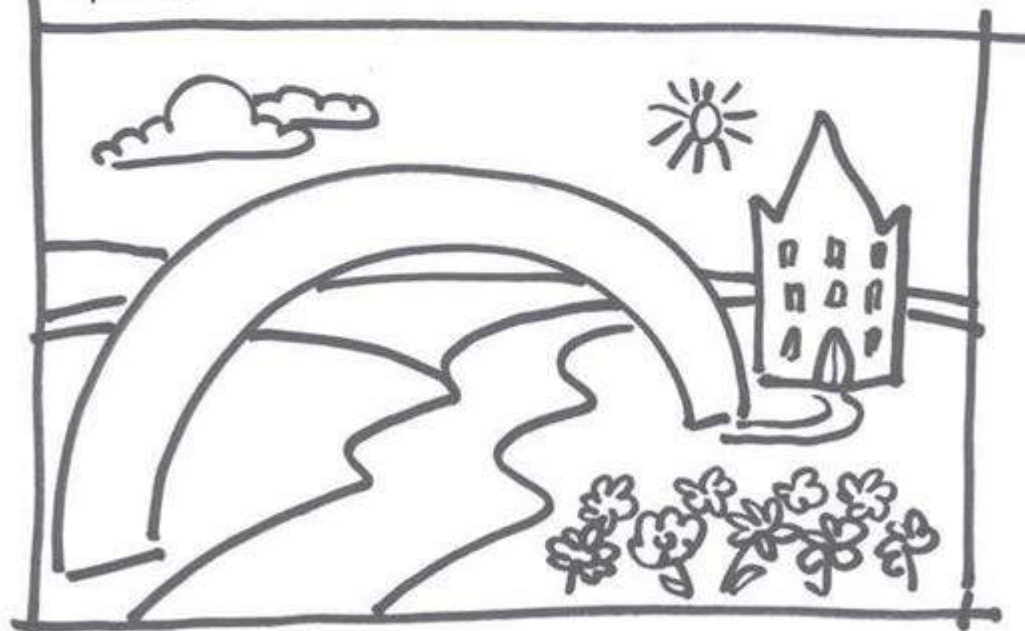
Варіант 1

Варіант 2

Варіант 3

Чим відрізняються станкові та монументальні твори живопису?

Придумай казку про сім кольорів веселки.

Тема 5

ДАРУНКИ ПРИРОДИ

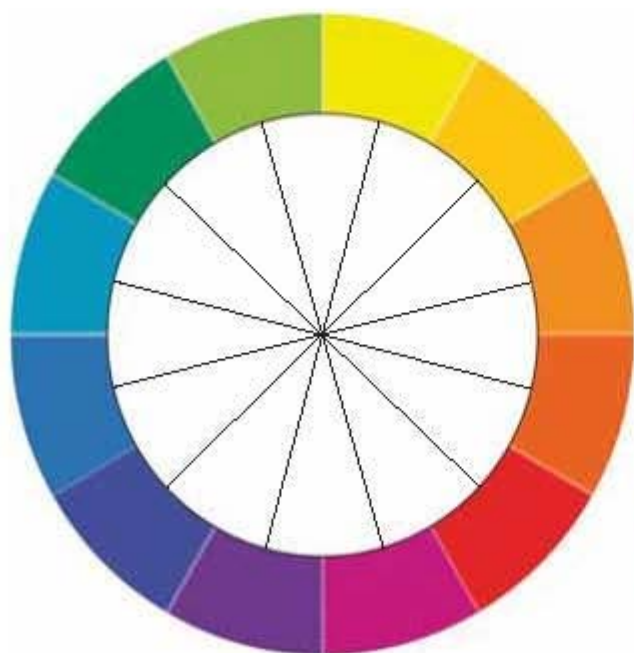

Природа часто надихає митців на творчість. Адже кольори її дарунків — соковитих фруктів, овочів та запашних квітів — неймовірно яскраві!

Мешканці країни Образотворчого мистецтва влаштовують восени традиційне свято врожаю та виставку картин.

Поглянь, яке різнобарв'я! Часто на картинах можна побачити *контрастні* кольори: червоний і зелений, оранжевий і синій, жовтий і фіолетовий. Розташовані поруч, вони посилюють яскравість і насиченість один одного.

Зверни увагу! У колірному колі контрастні кольори розташовані один навпроти одного.

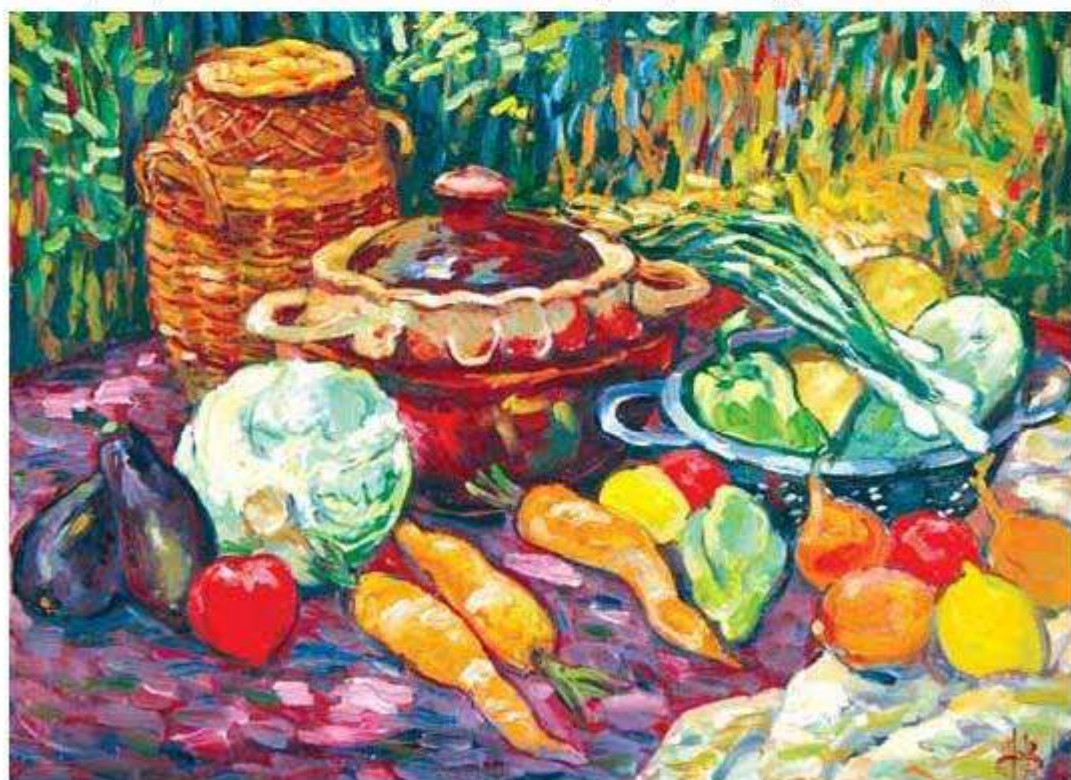

Визнач і назви пари контрастних кольорів на картинах.

Валентин Врубел.
Натюрморт з овочами ▼

▲ П'єр-Огюст Ренуар.
Натюрморт з південними плодами

Пригадай, що означає *відтінок кольору*.

Знайди на картині відтінки кольорів — зеленого, жовтого, оранжевого та інших. Як за допомогою відтінків передається об'єм овочів?

Зинаїда Серебрякова. Натюрморт з овочами

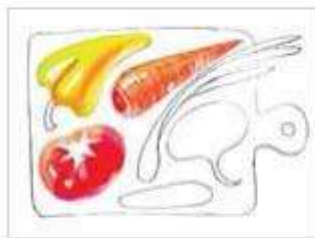
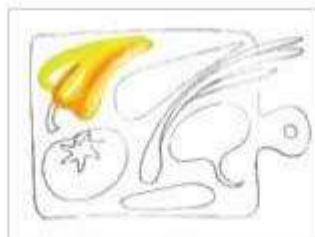
Вправа. Спробуй утворити різні відтінки кольорів акварельними фарбами.

Секрети чарівниці Гармонії

Намалюй композицію «Дарунки природи» (акварель). Прикрась своєю картиною кухню вдома чи їдальню в школі.

Назви пари контрастних кольорів у колірному колі.

Уважно придивляйся до кольорів навколо, милуйся їх гармонійним поєднанням.

Тема 6

КРУЖЛЯЄ ЛИСТОПАД

Кожній порі року притаманні барви, характерні лише для неї. Осінь не даремно називають «золотою», адже вона багата на різні відтінки жовтого, оранжевого, червоного кольорів.

Поглянь, як красиво осінь розфарбувала дерева й кущі, трави та квіти.

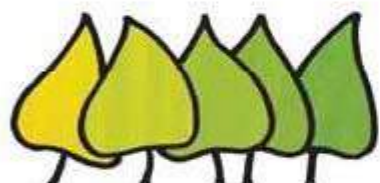
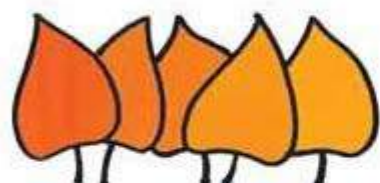
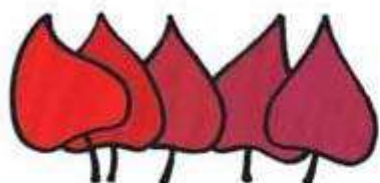

Юрій Гаврилюнок.
Жовтень

Серед розмаїття кольорів трапляються відтінки одного кольору, які схожі між собою, і тому вважаються *спорідненими*. Вони утворюються від кольорів, що знаходяться поруч або близько в колірному колі, наприклад: жовтого й оранжевого або жовтого і жовто-зеленого. Поєднання таких кольорів на картині завжди гармонійне.

Роздивися споріднені кольори на осінніх листочках.

Знайди споріднені кольори на картинах.

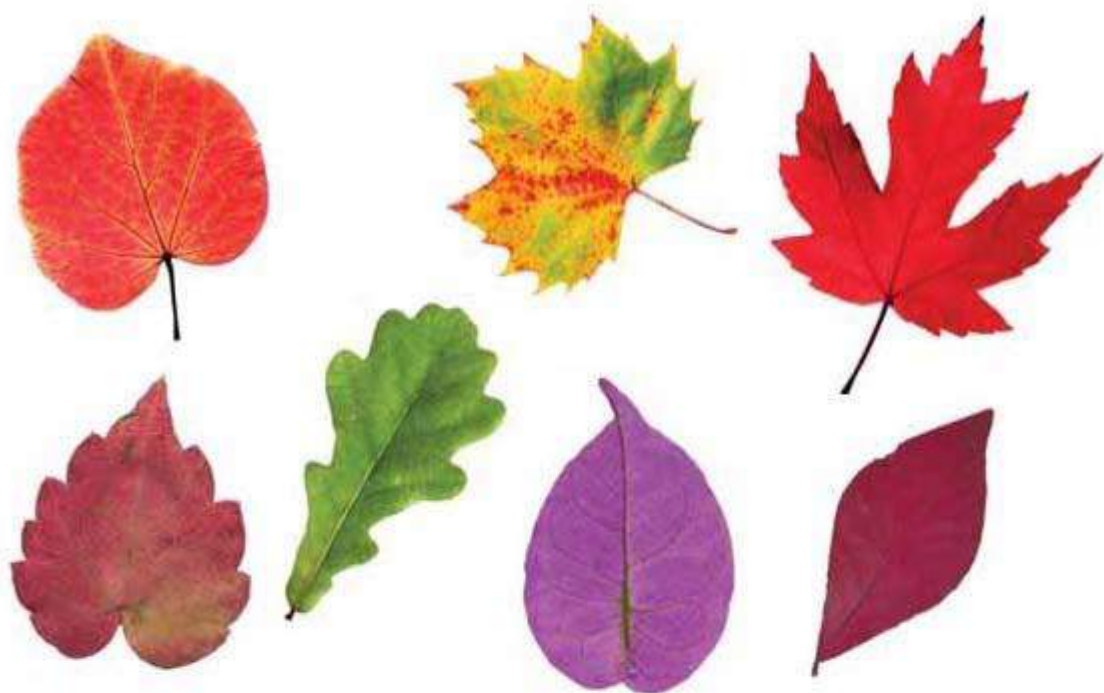
Виноград

Фереш
Шишин.

Букет квітів

Роздивися форми листочків та їхні кольори.

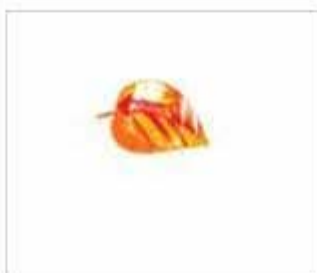
Вправа. Добери палітру осінніх кольорів, використовуючи гуаш. Спробуй утворити споріднені кольори. Для цього додавай у гуаш по краплині фарби іншого кольору.

Секрети чарівниці Гармонії

Намалюй композицію «Кружляє листопад» (гуаш). Спробуй передати багатство кольорів осінніх листочків та ритм їхнього танцю.

Як можна утворити відтінки кольору?

Збери гербарій з різнобарвного осіннього листя для створення композиції.

Тема 7

БАРВИ ОСЕНІ

Коли настає осінь, живописці країни Образотворчого мистецтва зображають її перші кроки. Серед ще зелених дерев кружляє пожовкле листя, у дзеркало озера задивилися хмаринки, а червоні китиці горобини яскраво палають на тлі синього неба. Хіба можна залишитися осторонь такої краси і не взяти пензлика в руку?

Поглянь, як правдиво вдалося художнику передати початок осені.

Юхим Волков.

▼ Осінь

Поступово природа змінюється: у її вбранні починають переважати жовтий, оранжевий, багряний, коричневий кольори. Тоді на синє небо все частіше набігають сірі дощові хмари, а землю стелиться густий туман.

Які барви використали художники, щоб зобразити осінні краєвиди?

Ігор Грабар.
Горобинка ►

Леонід Афремов. Настрій осені ▲

Ісаак Левітан. Золота осінь ▼

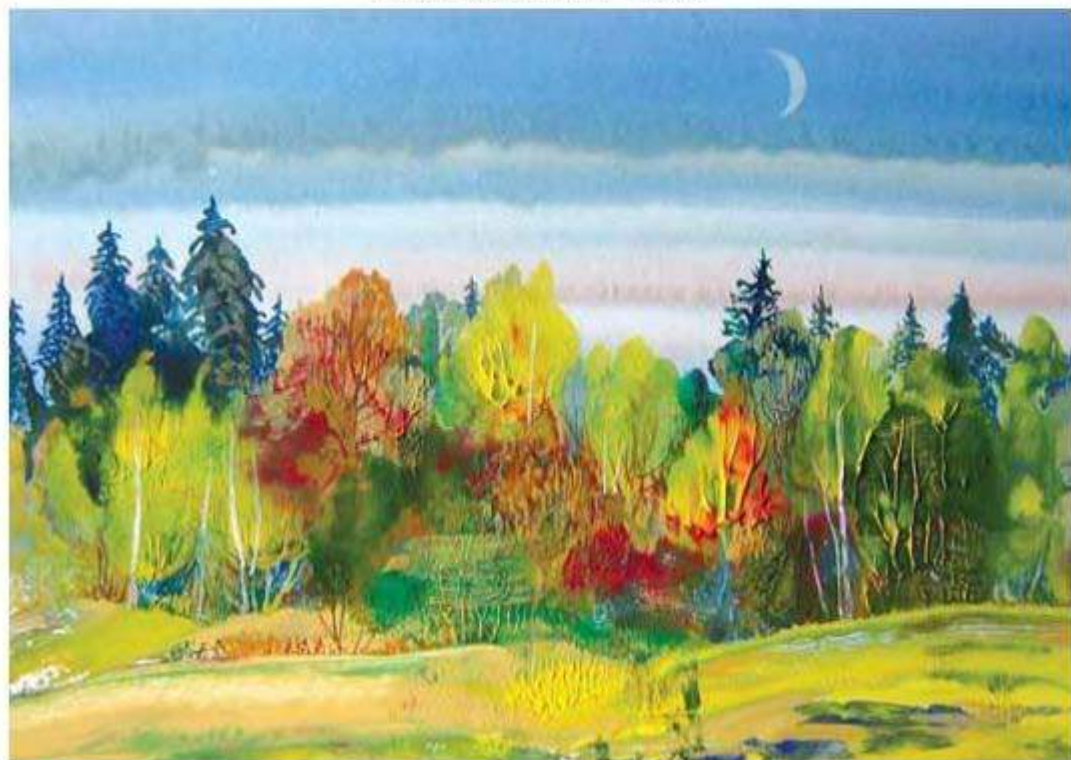

Вправа. Спробуй гуашевими фарбами дібрати кольори осені. Щоб отримати плавні переходи відтінків кольорів, застосуй техніку монотипії.

Поглянь, як художниця застосувала монотипію для зображення осінньої пори.

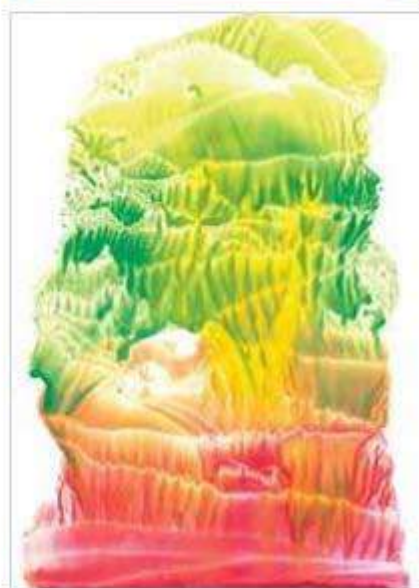
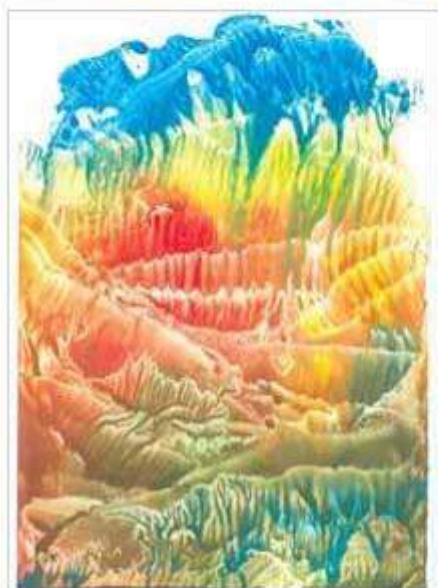
Лілія Цибізова. Осінь

Секрети чарівниці Гармонії

Створи композицію «Барви осені» у техніці моно-типії (гуаш). Пофантазуй і домалюй дерева, кущі, траву тощо.

Які кольори переважають у палітрі осені?

Спостерігай за кольорами природи, щоб якнайвдаліше передавати її різнобарв'я у своїх малюнках.

Тема 8

ОСІННІ ВРАЖЕННЯ

В осені надзвичайно мінливий характер: то вона весело танцює із сонячними зайчиками, то плаче холодними дощами. Однак художники люблять осінь у всіх її проявах і зображають як в ясну днину, так і в негоду.

Пригадай, які кольори належать до теплих, а які — до холодних.

Визнач, на яких картинах переважають теплі кольори, а на яких холодні.

Микола Калашник.

Осінь ▼

Ганна Чаріна. ▲
Осінь

Річ Хук.
Осінь абстракція ►

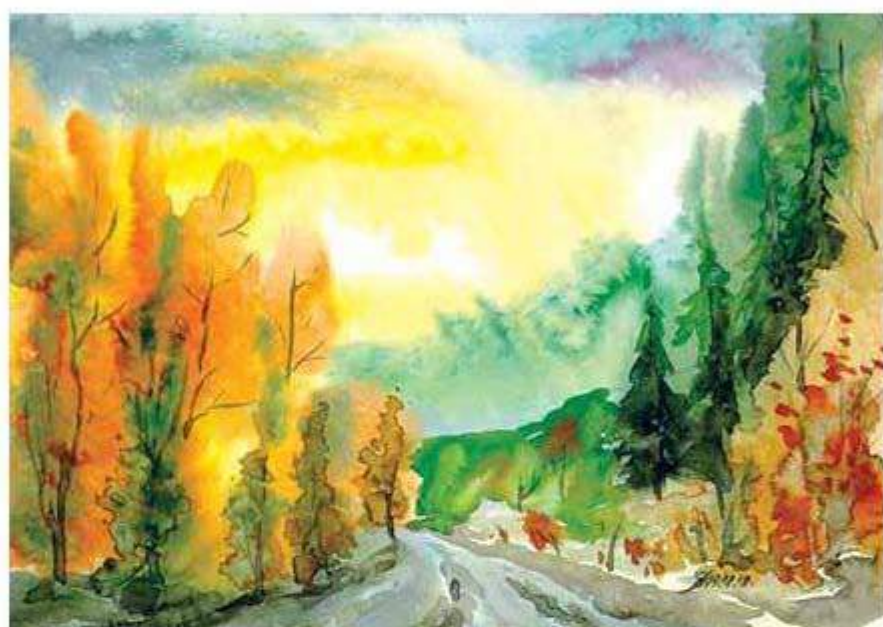
Зверни увагу, як художник втілює на картині осінні враження кольоровими плямами. Він не намалював дерев, кущів, трав. Однак і в такій *безпредметній* композиції йому вдалося передати стан осінньої природи.

Чи хочеш ти зобразити осінь тільки кольоровими плямами? Пофантазуй.

Щоб передати на малюнку переливи осінніх барв, варто застосувати техніку акварелі «по-мокрому». Поки фарби не висушли, вони легко поєднуються і змішуються між собою на папері. Перед початком роботи папір можна зволожити.

Роздивись осінні акварелі, виконані «по-мокрому».

Секрети чарівниці Гармонії

Створи безпредметні композиції «Дощовий день» і «Сонячний день» (акварель «по-мокрому»). Добери кольори та відтінки, які краще передадуть стан осінньої природи.

Варіант 1

Варіант 2

Варіант 3

Варіант 4

Назви відтінки кольорів — теплих і холодних.

Поміркуй, як осіння природа впливає на твій настрій у дощову та сонячну погоду.

Тема 9

У МАЙСТЕРНІ СКУЛЬПТОРА

Завітаймо до майстерні скульптора! Він створює свої композиції на спеціальному ставку — тринозі з підставкою, яку обертає. На ній митець розміщує *круглу* скульптуру, над якою працює. Він ліпить витвір, споглядаючи його з усіх боків.

Для створення скульптури використовують різні техніки та матеріали: ліплення з глини; висікання з каменю; різьблення по дереву; чеканка по металу.

Поглянь, які чудові скульптури тварин створили митці! Як ти вважаєш, з яких матеріалів вони виготовлені?

Євген Іллічов. Косуля

*Катерина Шубнякова.
Козел*

Порівняй зображення ведмедя і лисиці. Як митці передали у формі скульптур масивність ведмедя і гнучкість лисиці?

Роздивись і порівняй *фактуру* — характер поверхні скульптур. У якому із зображень, на твою думку, вона вдало доповнює образ тварини?

Володимир Павленко,
Легенда про пермського ведмедя

Василь Ватагін,
Ведмідь

Секрети чарівниці Гармонії

Виліпи тваринку, яка тобі подобається (пластилін або глина). Пофантазуй і передай за допомогою фактури її образ. Придумай назву скульптури.

Варіант 1

Варіант 2

Варіант 3

Варіант 4

Колективна робота. Об'єднайте скульптури у композицію «Веселий зоопарк».

Які техніки і матеріали застосовують скульптори?

Під час читання українських народних казок звертай увагу на зображення тварин, створені художниками.

Тема 10

СВІТ РОСЛИН У РЕЛЬЄФІ

Захоплюючись природою, митці намагаються втілити її дивовижну красу в *рельєфах* — скульптурних зображеннях на площині.

Рельєфи бувають *заглиблені й опуклі* — тобто такі, що виступають над поверхнею.

Бажання бути ближче до природи спонукає людей прикрашати своє житло зображеннями дерев, квітів, трав.

Андрій Следков.
Ліпнина в будинку

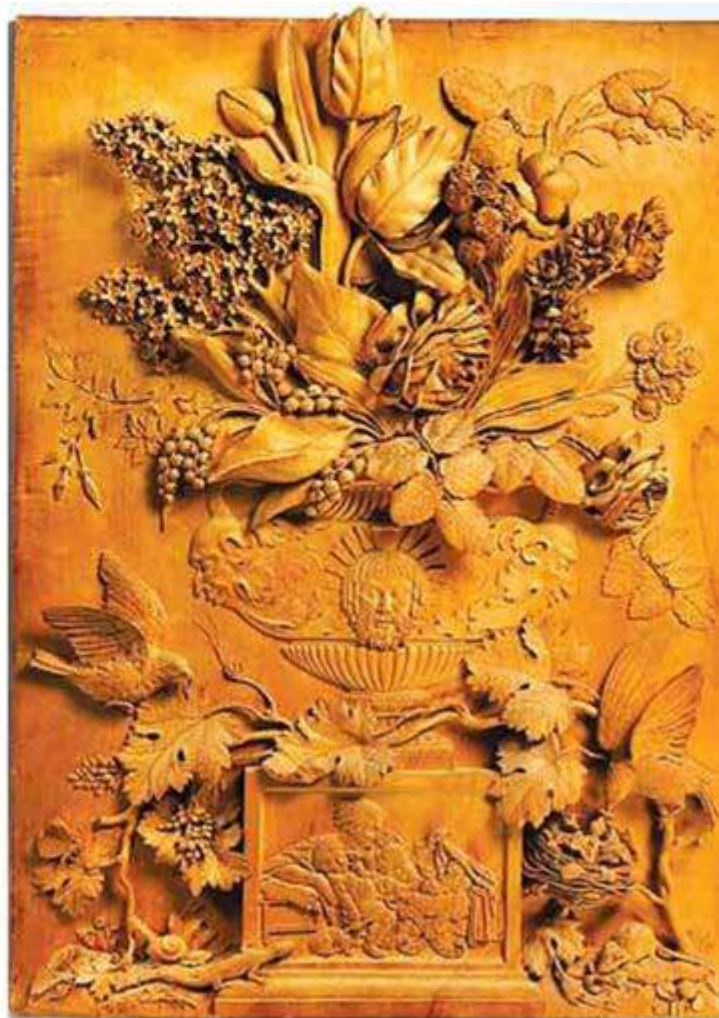

Придивись, як майстерно скульптори зображають світ рослин у рельєфах.

Обер-Анрі-Жозеф Паре.
▼ Весняне розмаїття

Петро Іванов.
Порцеляновий пласт
і ліплені квіти ▼

Поглянь, які чудові декоративні рельєфні композиції із зображенням рослин можна створити. Зверни увагу на гармонійне поєднання кольорів.

Нагідки

*Композиції
Ольги Семенової*

Чарівність

Помідорчики

Секрети чарівниці Гармонії

Створи рельєф «Світ рослин» (пластилін). Обери прямокутний або круглий формат композиції.

Чим відрізняються опуклий і заглиблений рельєфи?

Візьми в рамку рельєфну композицію і подаруй другові.

Тема 11

ГАРМОНІЯ АРХІТЕКТУРНИХ ФОРМ

Щоб мешканцям чарівної країни Образотворчого мистецтва було комфортно жити, архітектори спроектували чудові та міцні *будівлі* — *житлові* та *громадські*: майстерні митців, виставкові зали, театр, музей, цирк, школу, палац творчості.

Житловий будинок
(м. Монреаль,
Канада) ▼

▲ Оперний театр
(м. Дортмунд,
Німеччина)

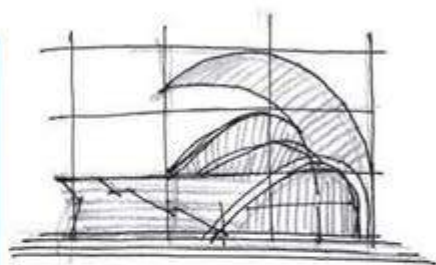

Студентський гуртожиток ▲
(м. Утрехт, Нідерланди)

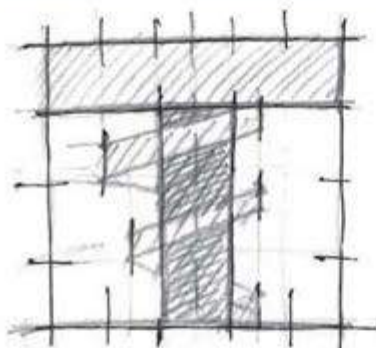

Поглянь, які оригінальні архітектурні форми мають будівлі, створені митцями.

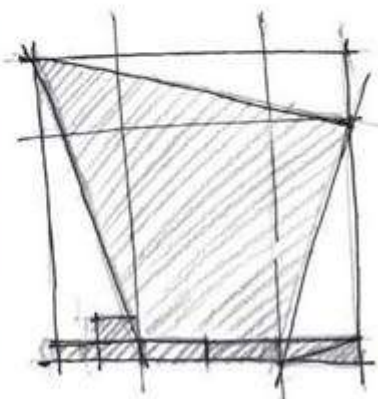
◀ Концертний зал
(м. Санта-Круз-де-Тенеріфе, Іспанія)

Видова вежа Міжнародного ▶
культурного центру (Іспанія)

◀ Муніципальна споруда
(м. Гаага, Нідерланди)

Роздивись будівлі театрів. Чим, на твою думку, вони відрізняються від житлових будинків? Які геометричні форми стали основою для створення архітектурних споруд?

Національний академічний театр (м. Львів, Україна) ▲

Концертний зал «Альберт-Холл» (м. Лондон, Велика Британія) ▼

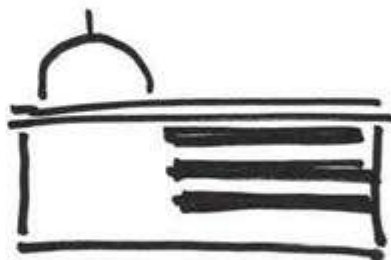

Секрети чарівниці Гармонії

Придумай та намалюй дитячий палац творчості або ляльковий театр (олівці чи фломастери).

Спочатку наміть олівцем загальні обриси будівлі.

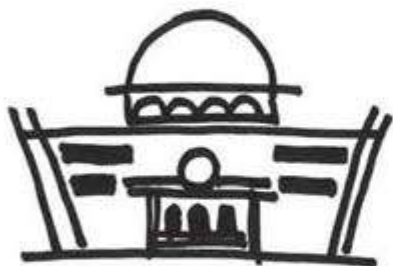
Варіант 1

Варіант 2

Варіант 3

Які існують різновиди архітектури? Наведи приклади.

Поцікався, які архітектурні пам'ятки минулого збереглися у твоєму місті, селі.

Тема 12

МІСТО МАЙБУТНЬОГО

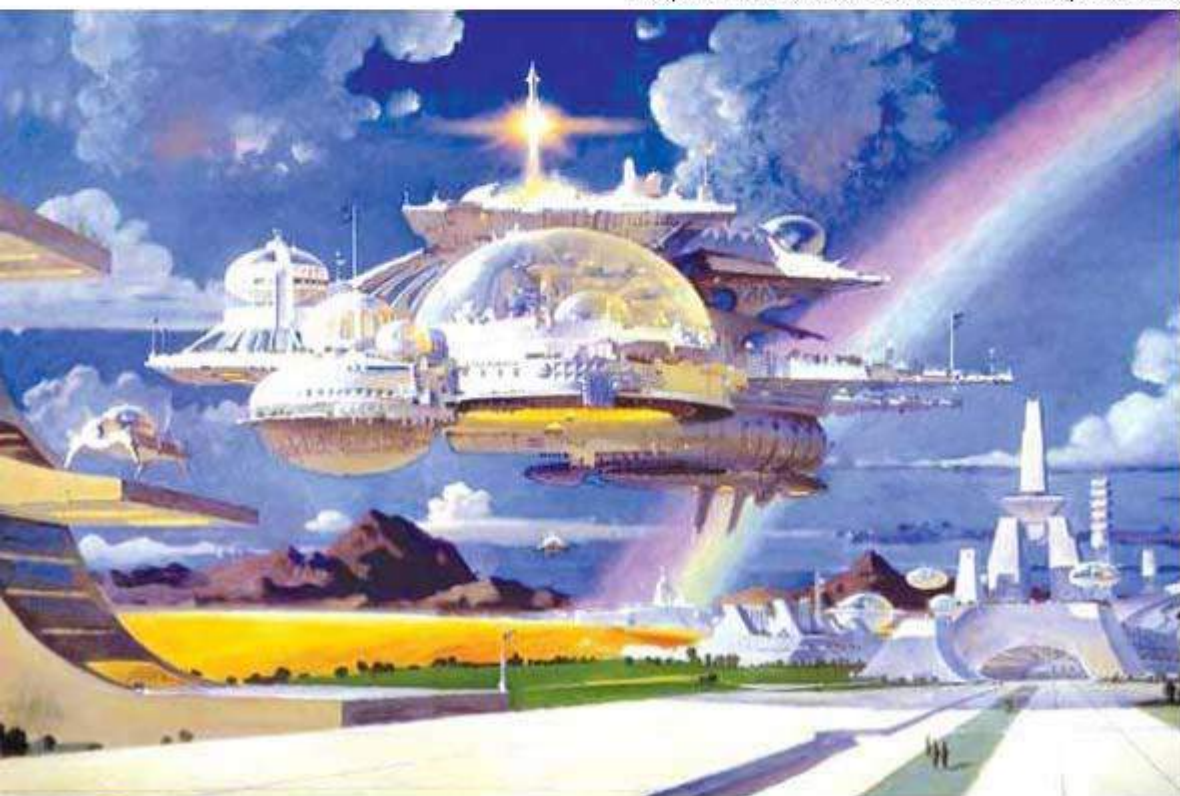

Уяви себе архітектором, який проектує будинки, розташовані у спекотній пустелі або посеред холодного океану, в хащах тропічного лісу чи взагалі на іншій планеті. Якби тобі довелося будувати незвичайне місто — із чого треба було б розпочати? Чи варто враховувати особливості довкілля? Де розмістити місто — на землі, під землею чи в повітрі? Яку форму будинків

краще обрати? Які матеріали тобі знадобляться: камінь, цегла, скло, бетон, метал, дерево?

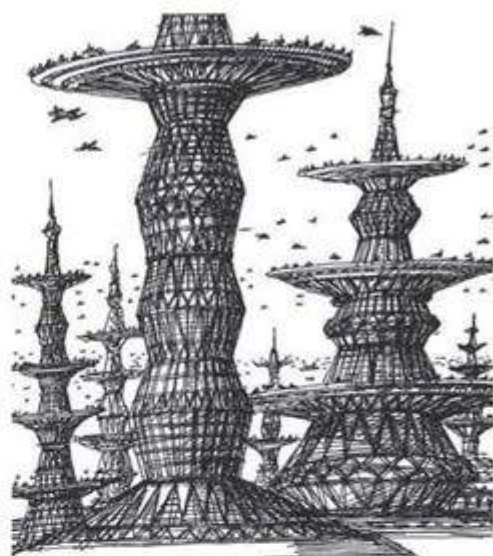
Роберт Мак-Колл.

Торговельний космічний корабель

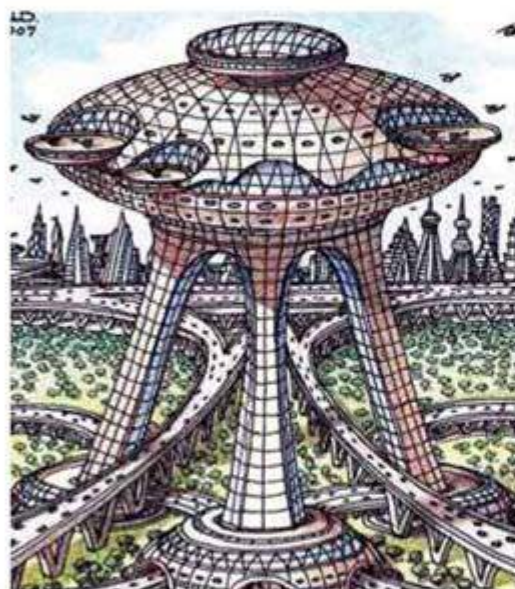

Подивися, як фантазують архітектори.

Артур Скіжالی-Вейс. ►
Авіаготелі з поверхами
автостоянок

Артур Скіжالی-Вейс.
Роботизований пересадочний
транспортний вузол ▼

Яків Черніхов.
▼ З циклу «Місто»

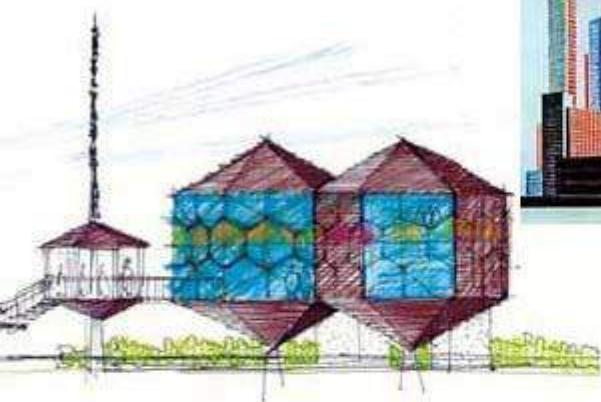
Зображення купола на Всесвітній виставці
«Експозиція 21-го сторіччя»

Пригадай, які об'ємні форми ти знаєш. Поглянь, як вони використовуються в архітектурних спорудах.

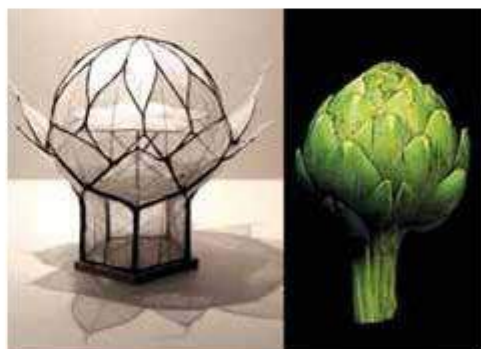
Архітектурні ескізи на Всесвітній виставці «Експозиція 21-го сторіччя» ▼

▲ Яків Черніхов.
З циклу «Місто»

Придивися до світу природи. Можливо, форма рослин і тварин підкаже тобі оригінальні архітектурні рішення.

Павільйон «Золотий місяць» (м. Гонконг, Китай)

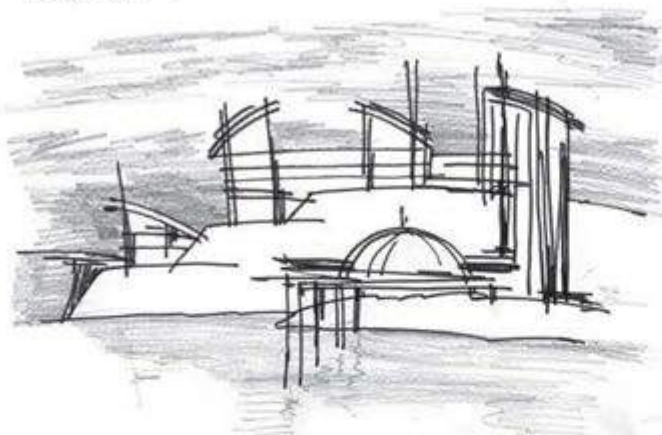

Секрети чарівниці Гармонії

Створи фантастичну композицію «Місто майбутнього» (кольорові олівці, фломастери). За бажанням виконай композицію в техніці колажу (різнофактурні матеріали).

Варіант 1

Варіант 2

Варіант 3

Колаж
«Місто»

Із яких матеріалів будують архітектурні споруди?

Порівняй форми і розміри будинків у твоєму місті, селі.

Тема 13

КРАСА НАРОДНИХ ВИРОБІВ

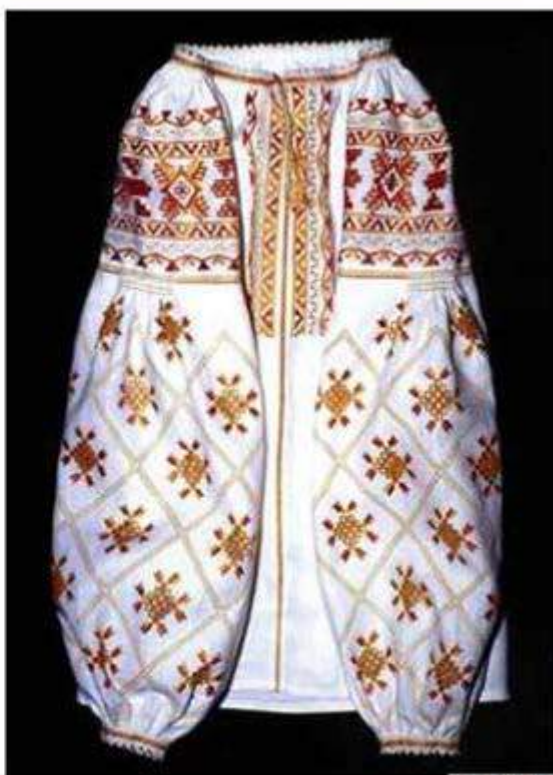
Мистецька стежинка привела нас до мальовничого куточка країни Образотворчого мистецтва, де живуть народні майстри. Вони створюють вироби *декоративно-прикладного мистецтва*, якими ми прикрашаємо побут: посуд, меблі, одяг, тканини, килими. Майстри застосовують мате-

ріали та техніки: декоративний розпис, художню обробку металу та дерева, кераміку, вишивку, ткацтво тощо.

Роздивися різні вироби декоративно-прикладного мистецтва.

Знайди серед виробів декоративно-прикладного мистецтва зразки ткацтва, вишивки, розпису та різьблення по дереву, бісероплетіння.

Вироби декоративно-прикладного мистецтва зазвичай прикрашають орнаментом.

Пригадай, які бувають орнаменти. Знайди їх на світлинах.

Вправа. Спробуй вирізати орнамент у техніці витинанки.

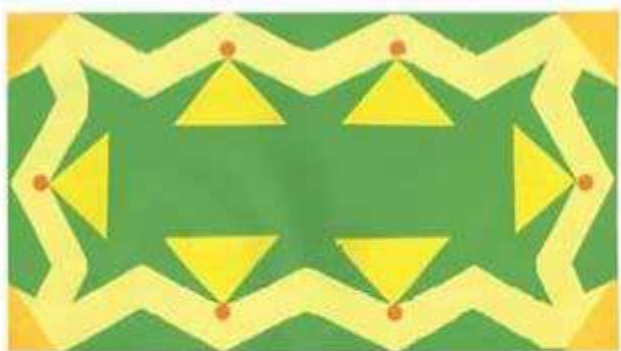
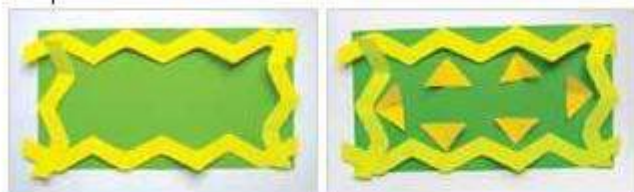

Секрети чарівниці Гармонії

Створи орнамент у техніці витинанки та прикрась ним зображення виробу декоративно-прикладного мистецтва (кольоровий папір, аплікація).

Варіант 1

Варіант 2

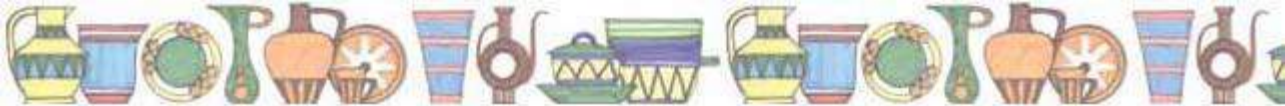
Варіант 3

Назви матеріали та техніки декоративно-прикладного мистецтва. Якою технікою ти хочеш опанувати?

Поцікався, які вироби декоративно-прикладного мистецтва є у тебе вдома. Як вони оздоблені?

Тема 14

ВИРОБИ ГОНЧАРІВ

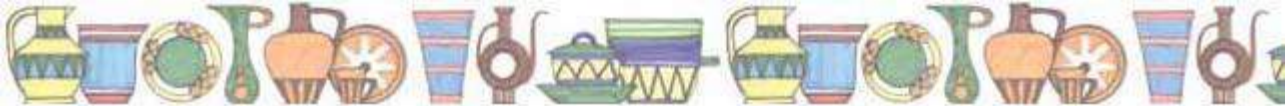
Завітаймо до майстерні гончара! На гончарному кругу майстер виготовляє з глини посуд: глечики, куманці, горщики, миски. Потім обпікає їх у печі, розписує спеціальними фарбами та покриває глазур'ю — так створюються керамічні вироби.

Роздивися форми гончарного посуду, особливості візерунків і орнаментів, які його прикрашають.
Визнач кольори, які переважають у виробках.

Візерунки на кераміці зазвичай розміщують у центральній частині. Орнаменти підкреслюють особливості форми посуду.

Зверни увагу на декор гончарного посуду: мотиви орнаментів, характерні вигини ліній. Розглянь декоративне (спрощене) зображення квіток і листя.

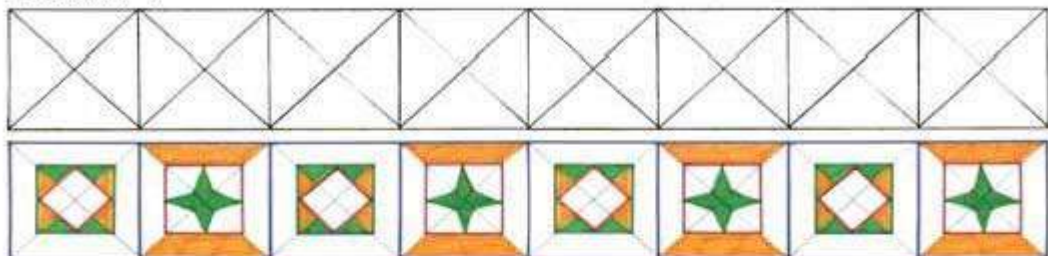

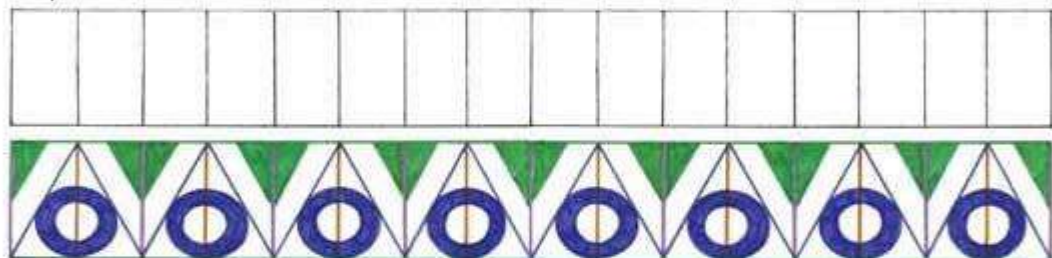
Секрети чарівниці Гармонії

Придумай і намалюй орнамент, яким можна прикрасити виріб гончаря (кольорові олівці, фломастери).

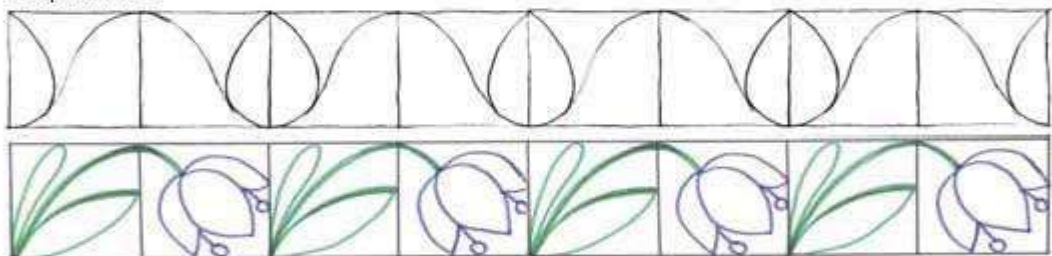
Варіант 1

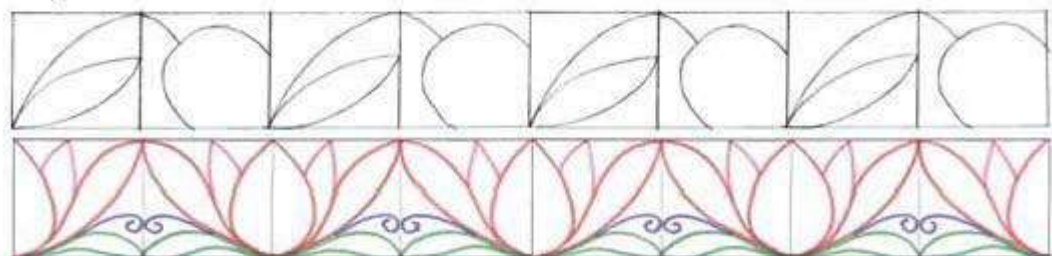
Варіант 2

Варіант 3

Варіант 4

Назви вироби, які виготовляють гончарі.

Придивись, якими орнаментами прикрашають сучасний посуд.

Тема 15

НОВОРІЧНИЙ КАРНАВАЛ

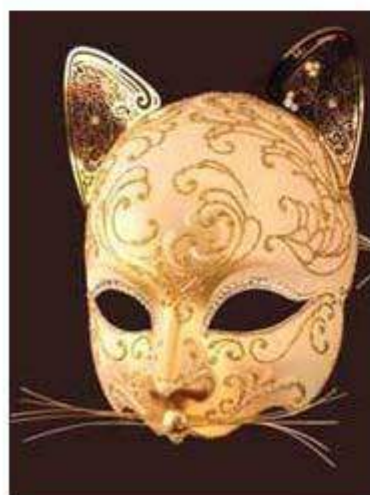
Незабаром Новий рік! Кожному хочеться опинитися в казці, щоб відчувати себе учасником чарівних пригод. Аби твоя мрія здійснилася, принц Декор запрошує тебе на новорічний карнавал у країні Образотворчого мистецтва. Щоб потрапити на свято, тобі необхідно вдягти карнавальну маску.

Роздивися декор карнавальної маски.

У масці якого персонажа тобі хотілося б вирушити на карнавал: фантастичної людини чи казкової тварини?

А як можна виготовити новорічну маску з паперу? При її створенні використовують пластичні властивості паперу: гнучкість, пружність, здатність до скручування.

Вправа. Ознайомся з різними пластичними властивостями паперу. Спробуй його на згинання, кручення тощо.

Роздивися матеріали, які разом із кольоровим папером і фломастерами можна використати для декору маски.

Секрети чарівниці Гармонії

Створи карнавальну маску для новорічного свята (кольоровий папір, фломастери). Використай пластичні властивості паперу. За бажанням застосуй декоративне оздоблення. Спочатку придумай та намалюй маску обраного героя.

Розкажи про пластичні властивості паперу. Як їх можна використати у повсякденному житті?

Пригадай або знайди твори мистецтва (літератури, музики, кіно тощо) про персонажа, маску якого створюватимеш для новорічного свята.

Тема 16

ПЕРЕВІР СВОЇ ДОСЯГНЕННЯ

Визнач серед зображень:

- твори станкового і монументального мистецтва;
- гравюру;
- твори, в яких переважають теплі кольори;
- споріднені та контрастні поєднання кольорів;
- ритм хвиль.

Визнач серед зображень:

- круглу скульптуру та рельєф;
- заглиблений рельєф;
- фактуру скульптур тварин;
- громадську і житлову будівлі;
- вироби декоративно-прикладного мистецтва;
- декоративний розпис;
- вироби гончарів та ткачів;
- ритм у творах декоративно-прикладного мистецтва.

Тема 17

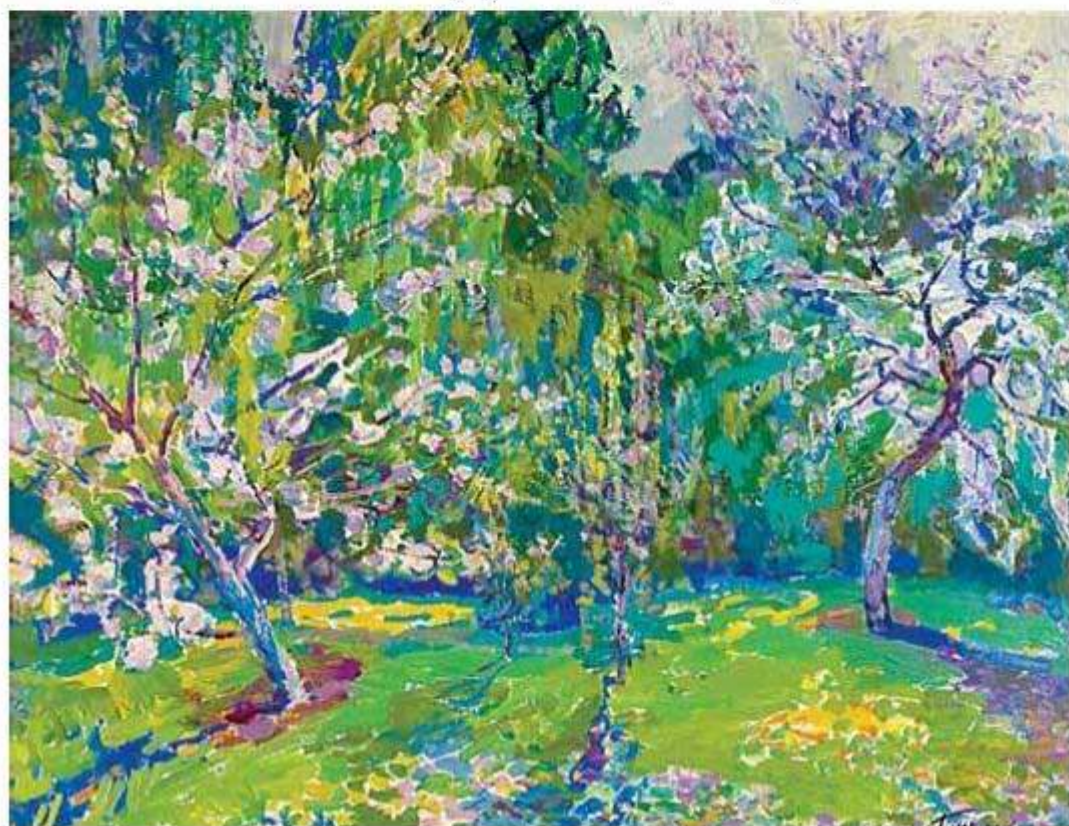
ЖАНРИ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА

Що найбільше цікавить і приваблює митців? Що найчастіше вони зображують на картинах, у скульптурах? Звичайно ж, людей, природу, тварин, світ речей, різні події.

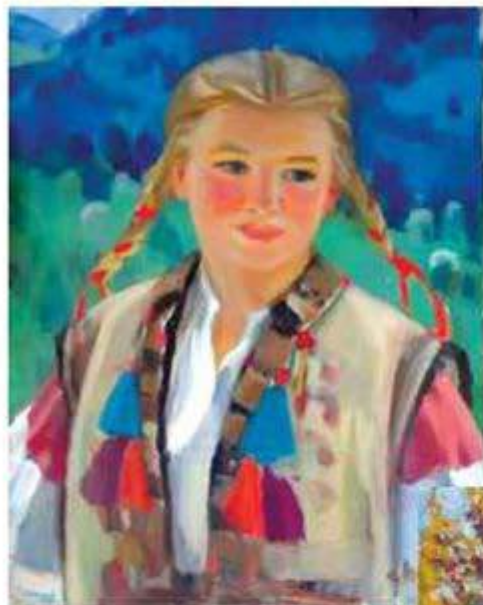
За змістом зображуваного виокремилися *жанри* мистецтва. Якщо художник малює людину — це *портрет*, природу — *пейзаж*, предмети — *натюрморт*. Зображення тварин належать до *аніمالістичного жанру*.

Микола Глуценко. Квітучий сад

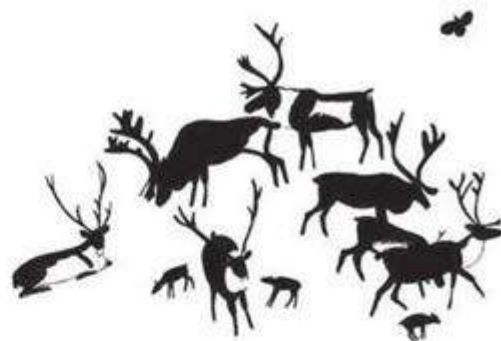

Знайди портрет, пейзаж і натюрморт серед творів графіки та живопису.

Андрій Коцка. ▲
Оленка

Петро Багін. ▲
Ілюстрація з книжки
«Мандрівка за Полярний круг»

Ісаак Левітан. Осінь ►

Рейчел Клерфілд.
Вівтар подяки II ▼

Визнач твори портретного й анімалістичного жанрів у скульптурі.

Філіпп Фаро.
Кайла

Едгар Дега.
Маленька чотирнадцятирічна
танцівниця

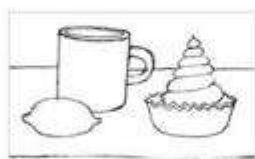

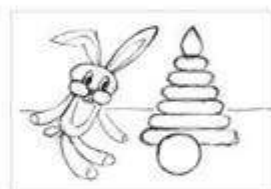
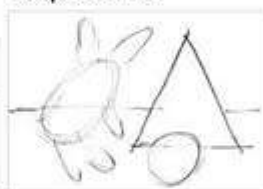
Секрети чарівниці Гармонії

Намалюй за бажанням портрет, пейзаж чи натюр-морт (улюблені художні матеріали). Спочатку наміть олівцем композицію.

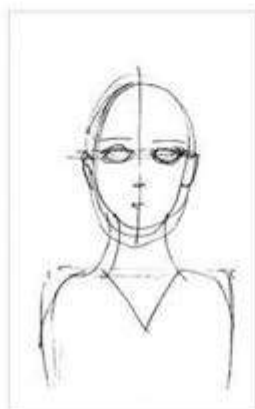
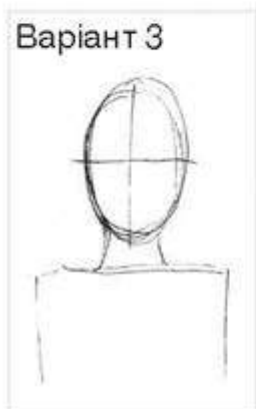
Варіант 1

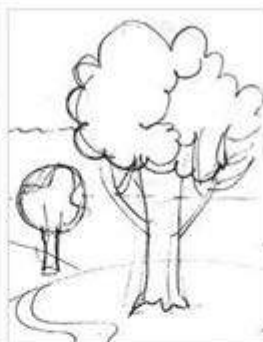
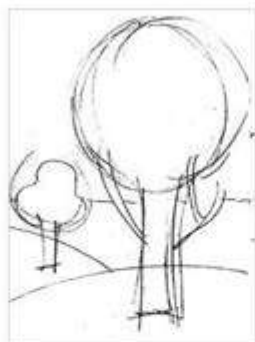
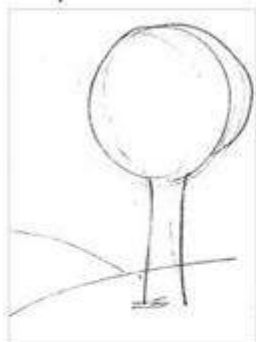
Варіант 2

Варіант 3

Варіант 4

Колективна робота. Разом з однокласниками підготуйте тематичні виставки малюнків за жанрами.

Назви основні жанри образотворчого мистецтва.

Поміркуй, де можна розмістити скульптуру анімалістичного жанру.

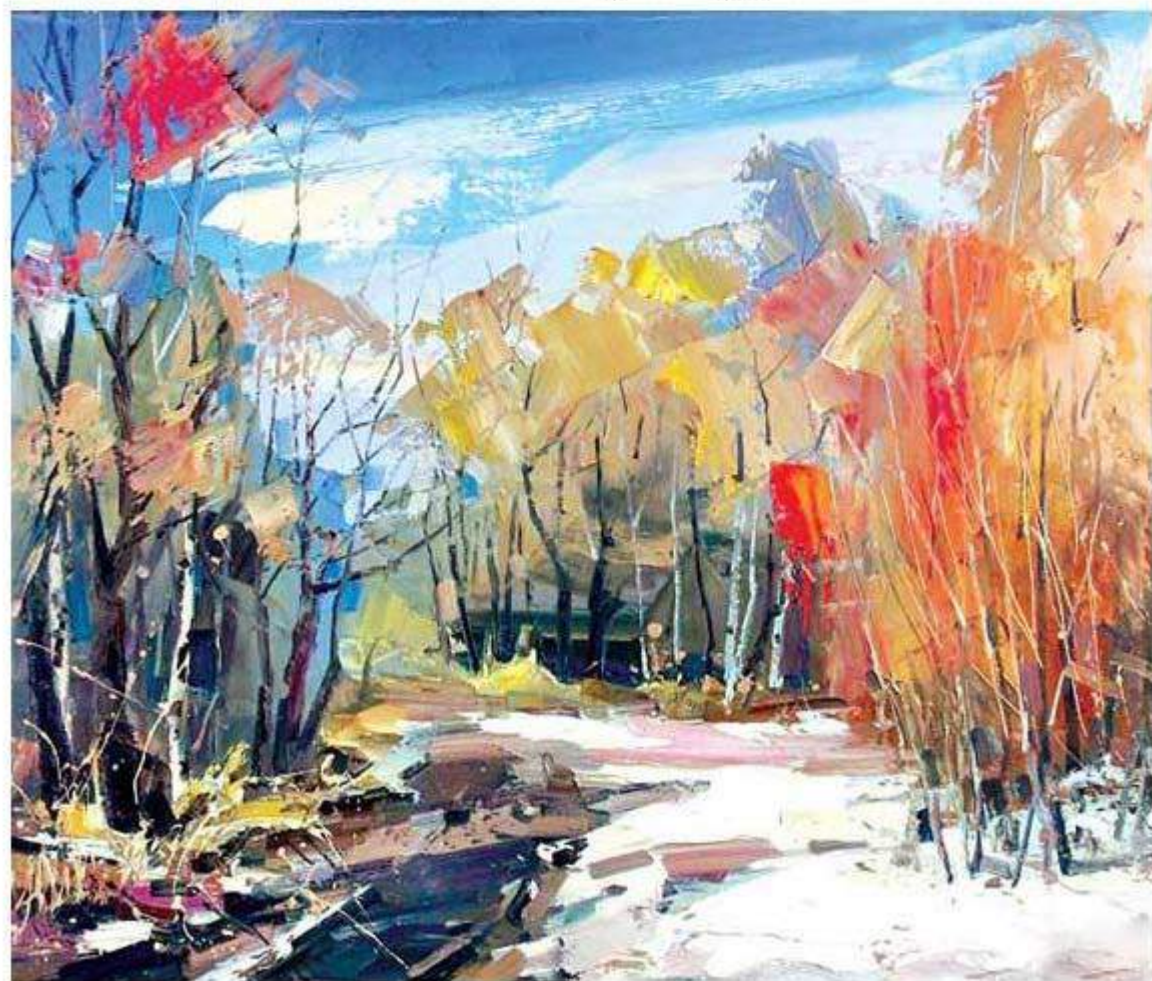

Тема 18

ВИДИ ПЕЙЗАЖІВ

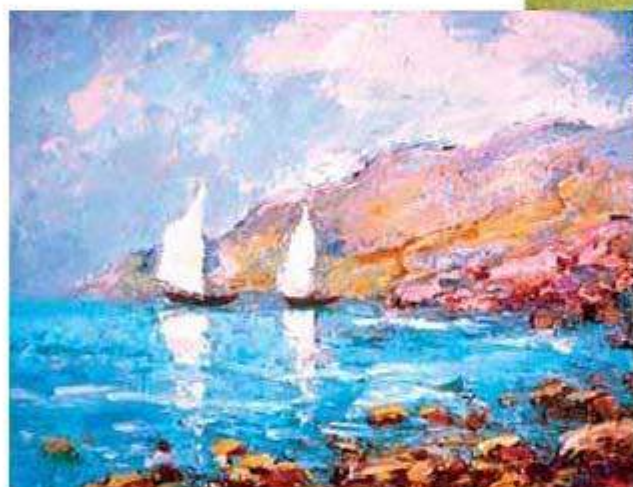
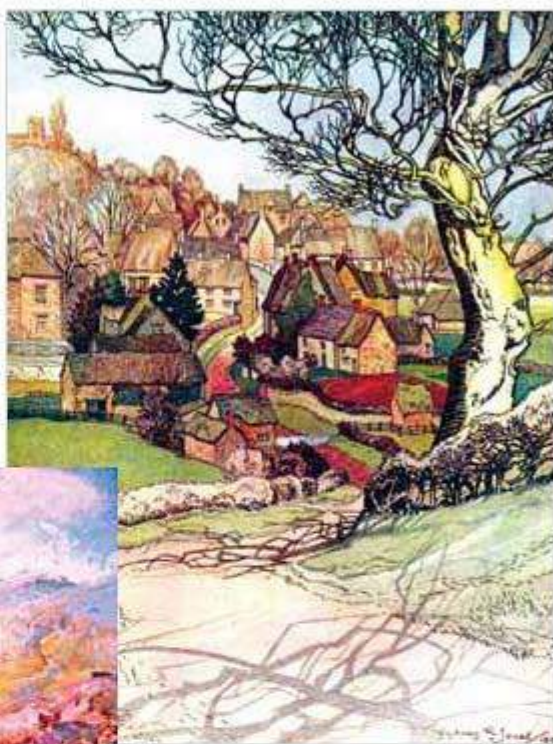

Помилюймося найрізноманітнішими краєвидами країни Образотворчого мистецтва! Художники у своїх картинах відтворюють різні пейзажі: міські й сільські, гірські й морські. У краєвиді можна намалювати не тільки реальну природу — ліси, поля, річки, озера, а й фантастичну місцевість, яка існує тільки в уяві художника.

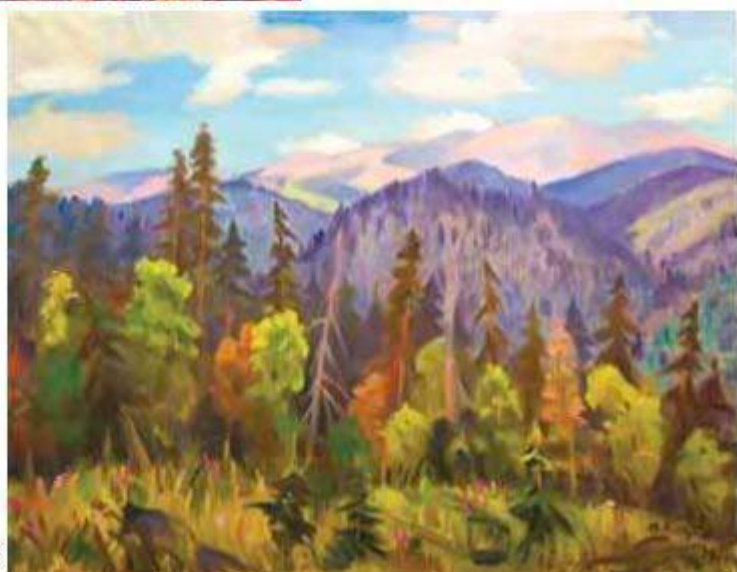
Визнач види пейзажів. Які з них схожі на твої рідні краєвиди?

Ілюстрація з книжки
«Сільські будинки Англії» ►

◀ Дмитро Сиров,
Морський пейзаж

◀ Іван Агеєв,
Зимова симфонія

Андрій Коцка,
Гірський пейзаж ►

Щоб передати у картині далечінь, художники розміщують на передньому плані великі, детально промальовані дерева, будинки тощо. Вони загороджують ті, що віддалені. Розкажи, як у пейзажах передано далечінь.

Антон Кашшай. Річка в горах

Андрій Коцка. Зимовий пейзаж

Роздивись рельєфи, у яких скульптори передали простір, використовуючи прийом загороджування.

Джефф Нішінака. Паперопластика

*Лука делла Роббіа.
Канторія*

Секрети чарівниці Гармонії

Створи рельєфну композицію «Гірський краєвид» (пластилін). Щоб передати простір, використовуй прийом загороджування. Детально зобрази передній план.

Назви види пейзажів. Наведи приклади.

Який пейзаж можна намалювати з вікна твоєї кімнати?

Тема 19

УЯВНИЙ КРАЄВИД

Перебуваючи на природі, художник малює пейзажі з натури. Інколи спогади про краєвиди, що вразили своєю красою, надихають митця на творчість. Тоді він пише картину з пам'яті чи за уявою. Фантазуючи, художник зображує фантастичний краєвид.

Пригадай пейзаж, який запам'ятався тобі своєю красою.

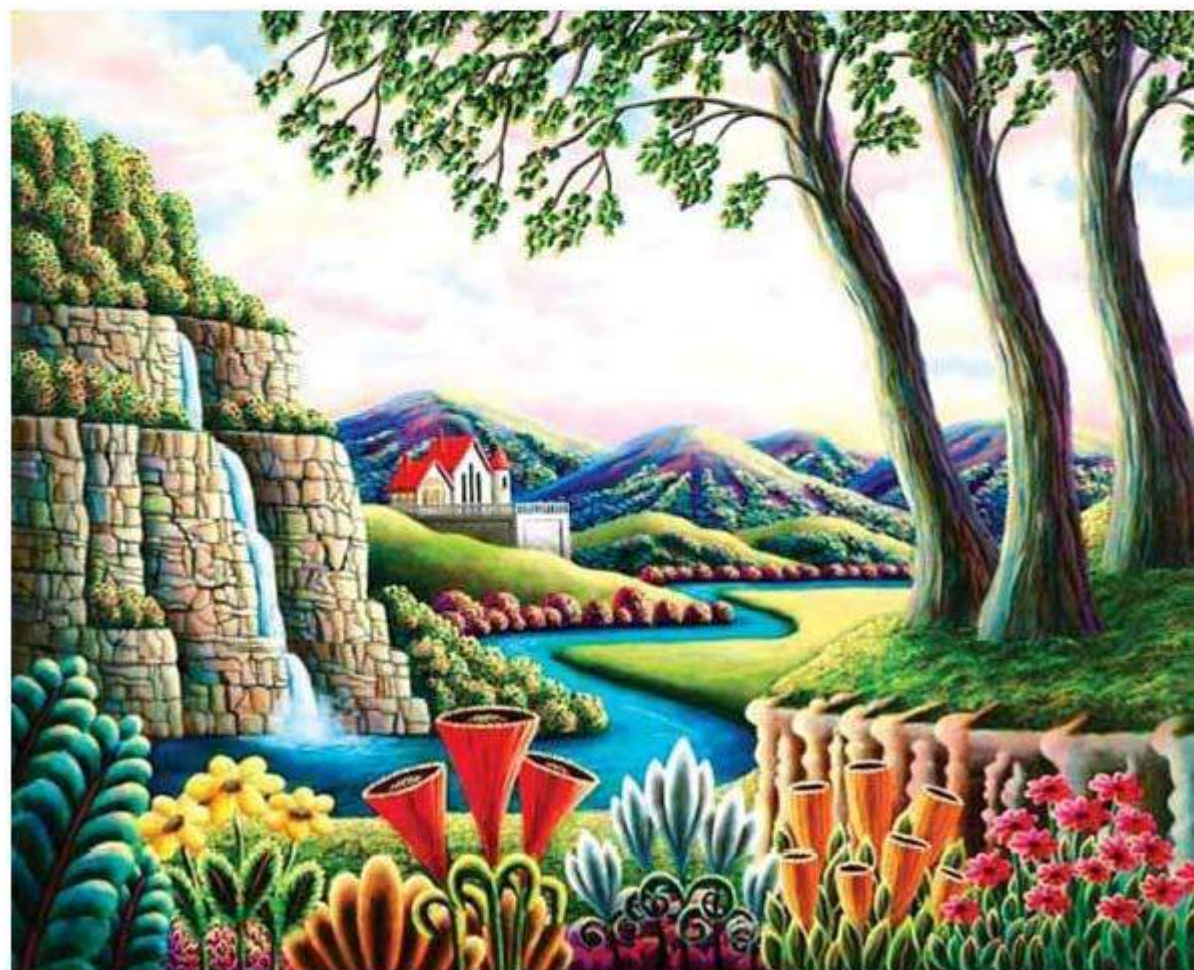
Порівняй фантастичний краєвид з тим, що намальований з натури. Поміркуй, що спільного між ними у зображенні природи?

На передньому плані краєвид промальований детально, його кольори яскраві й насичені. З віддаленням від глядача зображення втрачає чіткість, а кольори змінюються. Часто біля лінії горизонту вони набувають блакитних, синіх, іноді фіолетових відтінків.

▲ Василь Брензович.
Зелені Карпати

Енді Рассел.
▼ Річка мрій

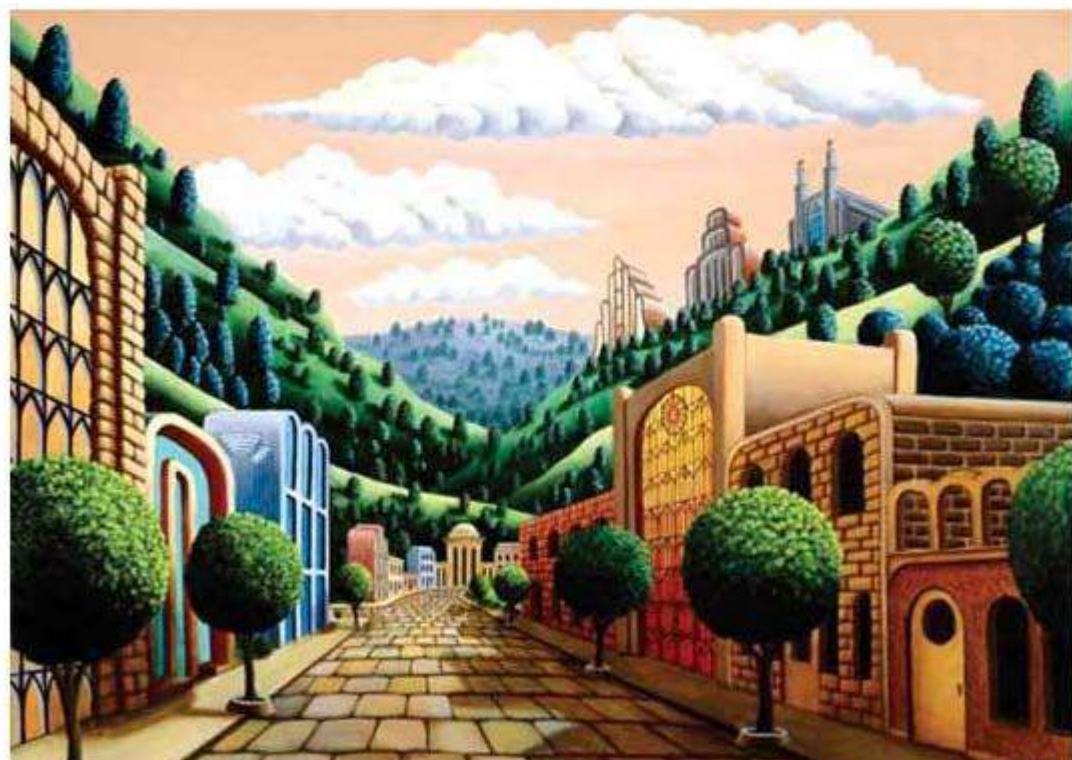

Порівняй кольори, розміри дерев, будинків у краєвидах на передньому і на дальньому планах.

Енді Рассел.
Містичні гори ▼

▲ Ісаак Левітан.
Весна в Італії

Секрети чарівниці Гармонії

Намалюй уявний краєвид: «Чарівний острів», «У спекотній пустелі», «Джунглі», «Космічний пейзаж» (гуаш).

Чим відрізняється зображення природи на передньому і дальньому планах картини.

Милуючись природою, придивляйся до кольорів поблизу та вдалині, порівняй їхні відтінки.

Тема 20

РЕЧІ ЧАРІВНИКА

Напевно тобі цікаво дізнатися, як живуть казкові персонажі. Чимало про життя вигаданих героїв можуть розповісти речі, що їх оточують. Зображені в *натюрмортах* предмети допомагають зрозуміти, як саме живуть їхні власники.

Митці милуються звичайними речами і допомагають глядачеві побачити їхню красу. На натюрмортах художники малюють квіти, овочі та фрукти, предмети побуту, мистецтва тощо.

Вільям Майкл Харнетт. Натюрморт

Роздивись натюрморти. Визнач на одному з них світ захоплень власника намальованих речей, а на іншому — дарунки природи.

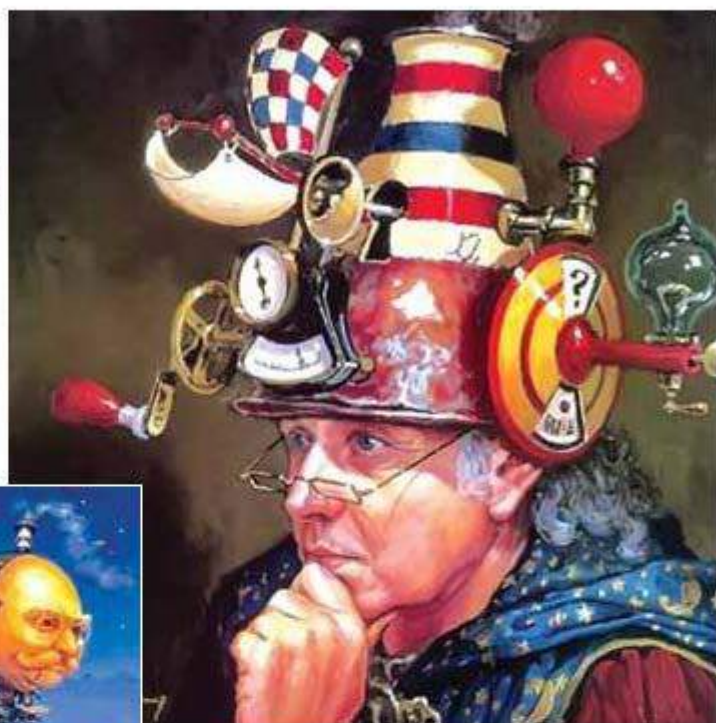
Євгеній-Адольф Шевальє. Натюрморт з квітами та фруктами

Поглянь на фантастичні картини художника Діна Морріссі. Роздивися предмети чарівного світу.

Дін Морріссі.
Ілюстрації
до дитячих книжок

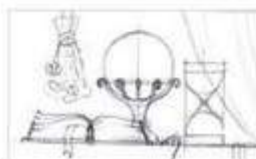
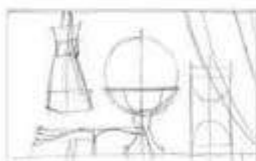
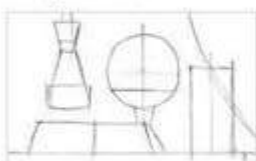

Секрети чарівниці Гармонії

Створи натюрморт «Речі чарівника» (художні матеріали за вибором).

Варіант 1

Варіант 2

Що зображають художники на натюрмортах?

Потренуйся у складанні натюрмарту з посуду, фруктів, квітів на кухонному столі.

Тема 21

СПОРТ ОЧИМА ХУДОЖНИКІВ

У країні Образотворчого мистецтва є спортивні майданчики та стадіони, адже її мешканці піклуються про своє здоров'я. Вони роблять зарядку і захоплюються різними видами спорту: катаються на ковзанах або лижах, грають у хокей чи футбол, відвідують секції гімнастики, тенісу, баскетболу тощо.

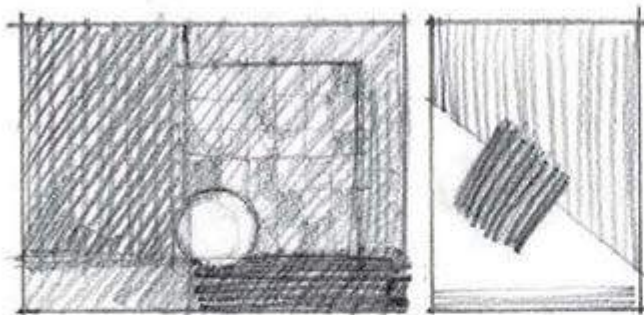
Поглянь, як зображено спортивне змагання. Зверни увагу на спортивне знаряддя та одяг хокеїстів.

Серед предметів натюрморту завжди є *головні*, які, за задумом автора, мають привертати найбільшу увагу. Вони виділяються на картині розміром, формою, кольором та зазвичай розміщуються у центрі композиції.

Роздивись натюрморти, де зображені речі спортсменів. Визнач центр композиції.

► *Сергій Присєкін.*
Льодова дружина
Маргарита Чигіна.
Спортивний
натюрморт ▼

Інна Бережна.
Натюрморт
з ковзанами ►

Пригадай, що таке симетрія й асиметрія. Роздивися форму та оздоблення кубків, якими нагороджують переможців спортивних змагань. Знайди серед них симетричні й асиметричні.

Серед спортивного інвентарю знайди той, яким користуються. Подумай, які з речей ти можеш використати для зображення натюрморту.

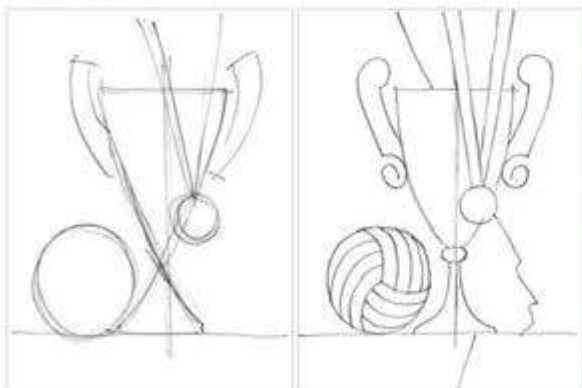

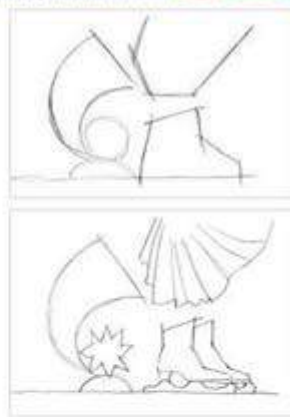
Секрети чарівниці Гармонії

Намалюй «спортивний» натюрморт із кубком переможця у центрі композиції (кольорові олівці, фломастери).

Варіант 1

Варіант 2

Колективна робота. Разом з однокласниками підготуйте виставку малюнків «Все про спорт». Додайте до експозиції і «спортивний» натюрморт.

Поясни, як ти розумієш слово *симетрія*.

Опиши спортивну гру за картиною (с. 84).

Тема 22

ВИДИ ПОРТРЕТІВ

Одним із найпопулярніших жанрів графіки, живопису і скульптури є *портрет*. У таких творах кількість зображуваних осіб може бути різною: одна людина, пара або група людей. Окрім того, по-різному малюють і саму людину: на повний зріст, до пояса, погруддя, лише голову. Видатних історичних осіб часто зображають

верхи. А от самого художника можна побачити на його *автопортреті*.

▲ Мстислав Добужинський.
Портрет дочки

◀ Ангеліка Кауфман.
Автопортрет
з бюстом Мінерви

Франсуа Клуе. ▶
Кінний портрет
Франциска

Визнач види портретів. Які з них — графічні, живописні та скульптурні?

Джордж Шерідан Ноулз. ▲
Друг чи ворог

Філіпп Фаро. ▲ Жан-Огюст-Донька
рибалки ▼ Сім'я Гійон-Летьєр

Роздивись портрети дітей. Що можна розповісти про них та їхні захоплення?

Зверни увагу на вираз обличчя, одяг, оточуючі предмети.

Філіпп Алексіс де Лазло.
Портрет Раймонда

Кейт Перуджіні.
Портрет Агнеси

Томас Генсборо.
Портрет доньок Мері і Маргарет

Роман Федосенко.
Дівчинка з лютнею

Секрети чарівниці Гармонії

Намалюй автопортрет (гуаш). Передай у ньому свій характер і захоплення.

Коллективна робота. Разом з однокласниками створіть композицію «Моя шкільна родина»: наклейте намальовані автопортрети на одному великому аркуші. Автопортрети меншого розміру розмістіть на дальньому плані, більшого — на передньому.

Розкажи, які ти знаєш види портретів.

Читаючи художні твори, звертай увагу на портрети на ілюстраціях.

Тема 23

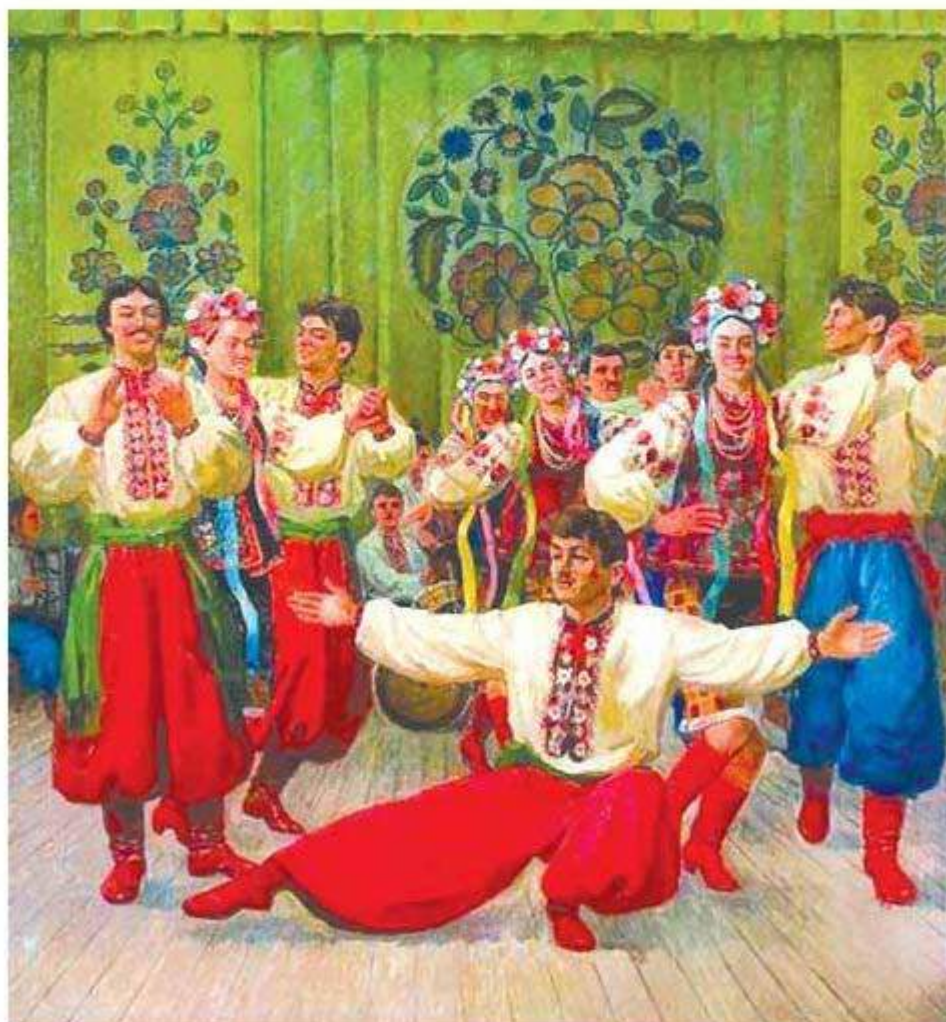
ВЕСЕЛИЙ ТАНОК

Одним із видів мистецтва є танець. Кожна країна пишається своїми народними танцями.

Зверни увагу, як художники зображають людей у русі та передають характерні пози і жести танцівників.

Юрій Баликов. Український танець

Придивись до одягу танцюристів: він підкреслює особливості танцювальних рухів людей.

◀ П'єр Шассель.
Фанданго

Олена Юркіна. ▶
Хоровод на
Трійцю

Ніна Дьякова.
Мексиканський танець

Як, на твою думку, художнику вдалося передати ритм танцю?

Августа Асберрі. Танці у пурпуровому

Роздивися пропорції фігур дітей, які весело танцюють. Зверни увагу на їхні танцювальні рухи.

Флоренс Харді.
Танець голландських дітей ▼

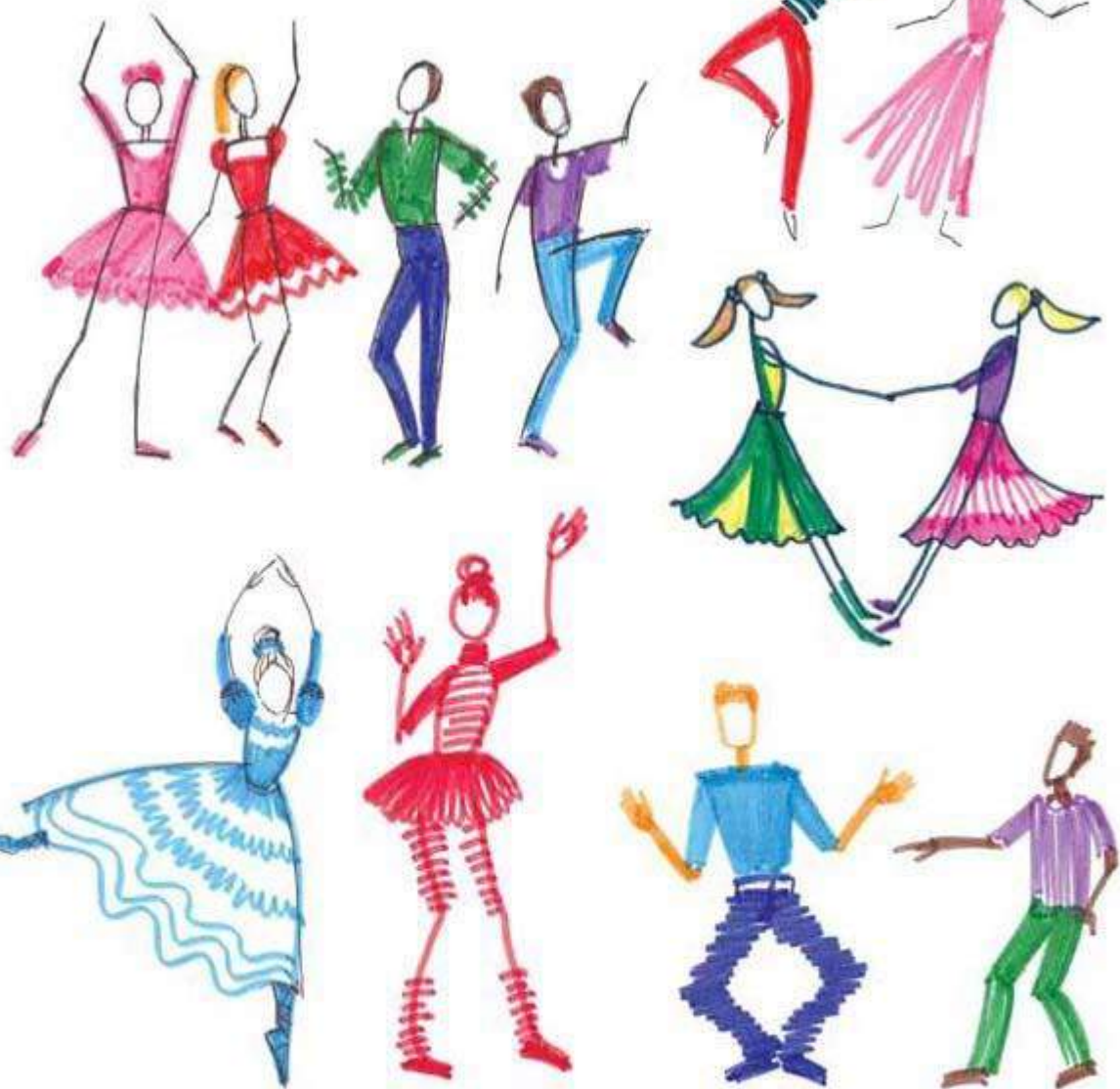
▲ Італійський танець тарантела

Секрети чарівниці Гармонії

Намалюй дітей у веселому танку (олівці або фломастери).

Поміркуй і скажи, як можна передати ритм у музичному, танцювальному та образотворчому мистецтві.

Спостерігай за рухами танцюристів, прислухайся до ритмів музики.

Тема 24

АНІМАЛІСТИЧНИЙ ЖАНР

Сьогодні в зоопарку свято: у курки вилупилися з яєць курчата. Жовтеньких пташенят першими прийшли привітати сусіди щасливої мами: руда пухнаста білка, довгошії жирафи, стрункі антилопи. Слононя і собі весело загуло, а тигр проричав привітання тихо, щоб не налякати нових мешканців зоопарку.

Поглянь, як художники зобразили цих тварин у графіці та живописі.

Пригадай, які зображення належать до анімалістичного жанру.

◀ Костянтин Халанда.
Квочка

Ганс Хоффман.
▼ Білочка

Художникам вдалося не тільки правдиво намалювати будову тварин, а й передати їхній характер: тендітність прудкогої антилопи, зосередженість кмітливої білки, суворість хижого тигра, щирість маленького слоненяти.

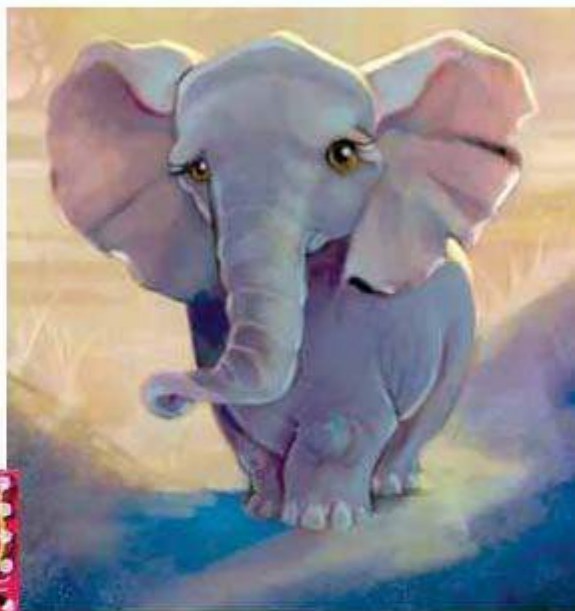
Василь Шухаєв. Антилопа

Рамадан Мангула. Жирафи

Холлі Гіберт. Слоненя

Май Матурич.
Ілюстрація до збірки
«Книга джунглів»
Р. Кіплінга

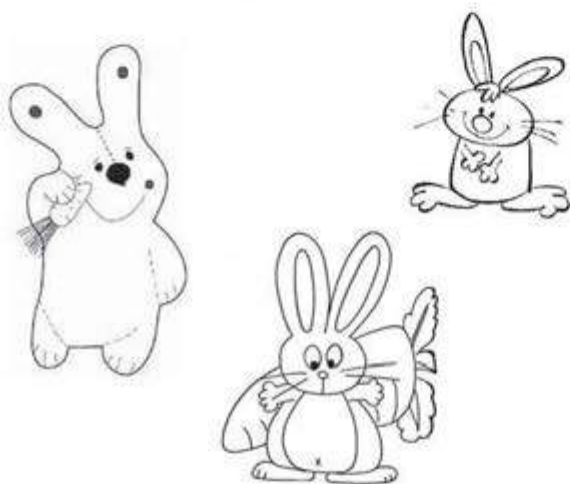

Іноді художники малюють тварин з натури (реалістично). Але нерідко вони створюють певний образ тварини, зображаючи її казковим персонажем. Тоді вони спрощують (стилізують) зображення, в якому зберігають особливості форми тварини.

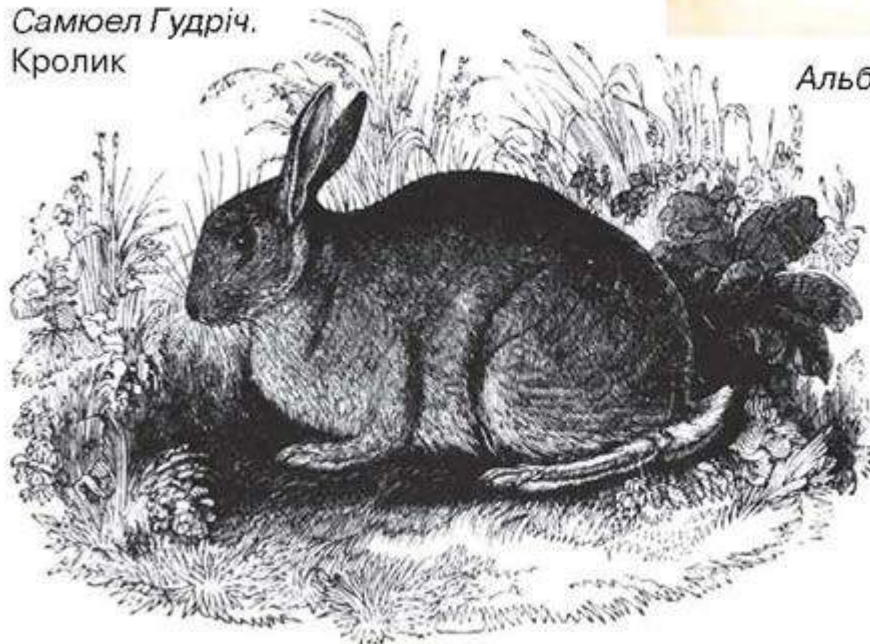
Розглянь зображення кроликів, яких намальовано з натури, тобто такими, якими вони є насправді.

Порівняй реалістичні зображення кролика та його стилізовані образи — веселі, задумливі, безтурботні.

Самюел Гудріч.
Кролик

Альбрехт Дюрер.
Заєць

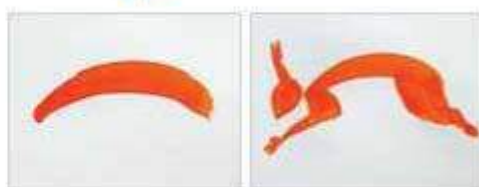
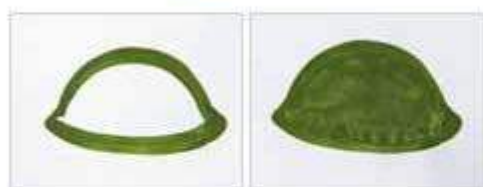
Секрети чарівниці Гармонії

Намалюй тварину, яка тобі подобається (*гуаш*). Зобрази її такою, якою вона є насправді (реалістично) або як казкового персонажа (стилізовано).

Варіант 1

Варіант 2

Варіант 3

Варіант 4

Наведи приклади творів, які належать до анімалістичного жанру.

Спостерігай за тваринами — це допоможе тобі їх малювати.

Тема 25

ПТАХИ В ПОЛЬОТІ

У країні Образотворчого мистецтва багато птахів. Художники-аніمالісти із задоволенням малюють їх з натури, хоча це і непросто. Адже пташки такі непосидючі: то стрімголов здіймаються в небо, то хутко клюють зернятка, то стрибають з гілки на гілку, то весело цвірінькають.

Помилуйся граціозними рухами птахів на картинах.

*Зенг Ксяо Лянг.
Чайки*

Кожна пташка красива по-своєму, приваблює формою крил, різнобарвним оперенням.

◀ Роджер Торі Петерсон.
Птахи з квітами

Бодо Майер.
▼ Дикі качки

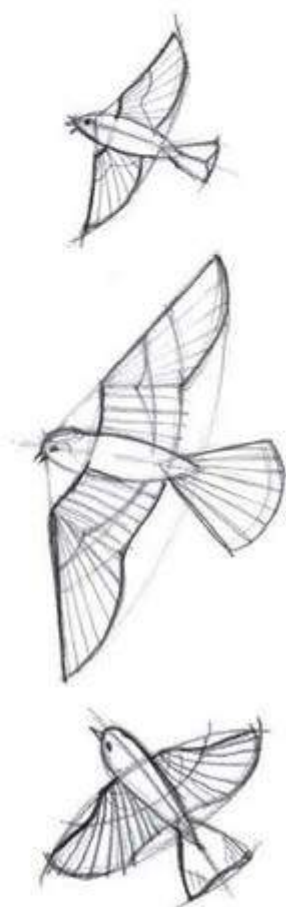

◀ Зенг Косяо Лянг.
Пташенята

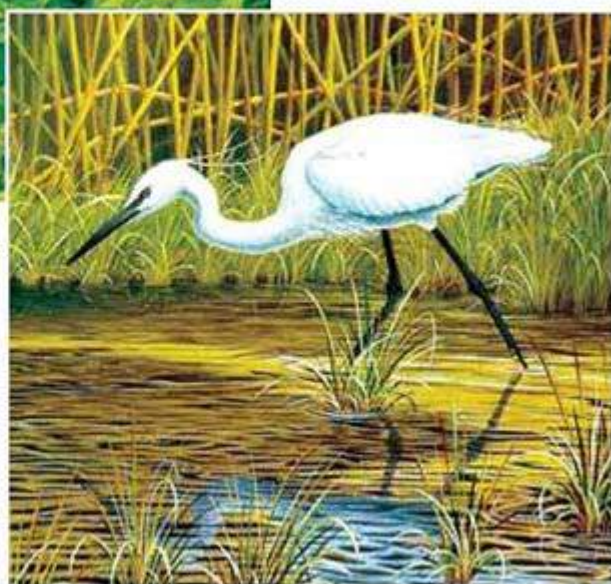
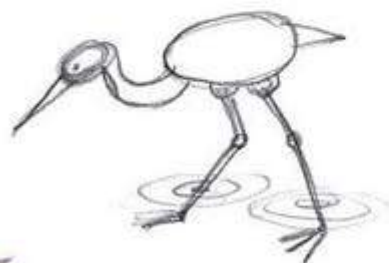

Художникам цікаво малювати птахів у русі, зокрема під час польоту.

Норман Арлотт.
Птахи

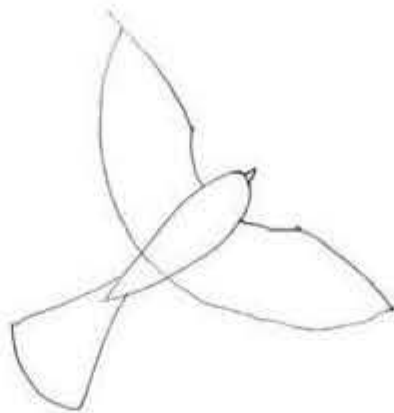
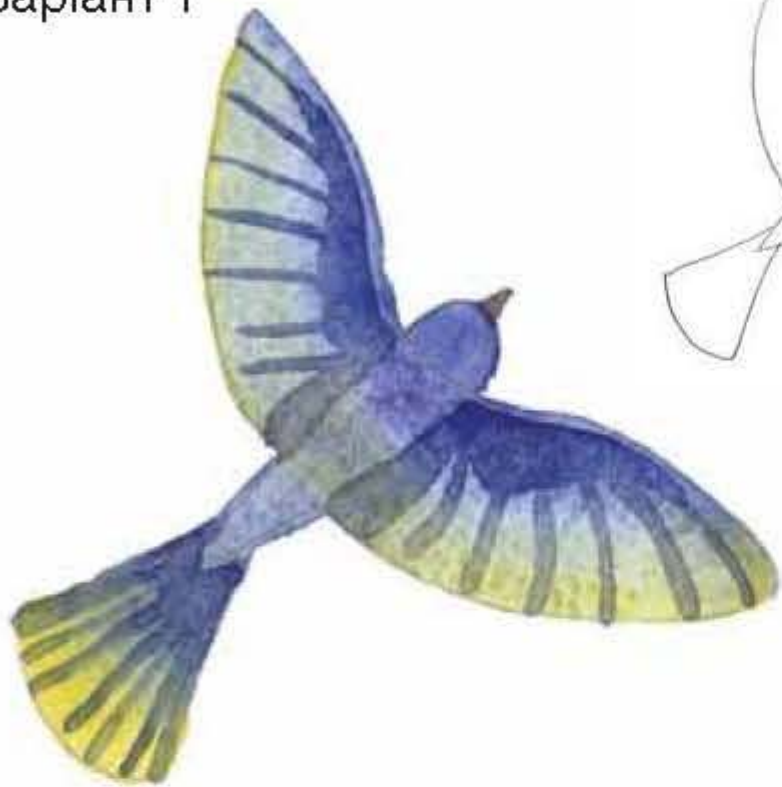

Секрети чарівниці Гармонії

Намалюй пташку в русі (акварель).

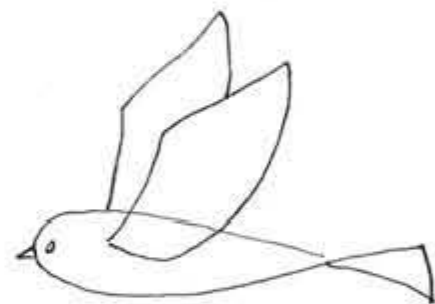
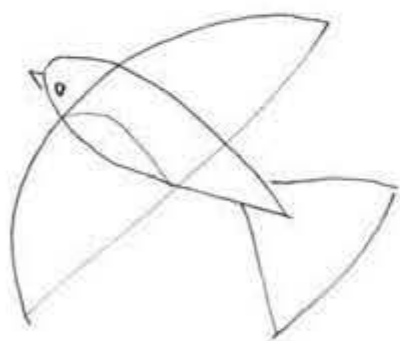
Варіант 1

Варіант 2

Варіант 3

Порівняй образи птахів в образотворчому мистецтві, музиці та поезії.

Бережи птахів, підгодовуй їх узимку та навесні. Спостерігай за їхніми звичками, рухами.

Тема 26

КРАСА ПОВУТУ

У країні Образотворчого мистецтва часто відбуваються цікаві події: свято міста, відкриття виставки картин, прем'єра театральної вистави. Художники зображають такі події на картинах. Цікавлять митців і сюжети повсякденного життя: сімейний відпочинок, розваги, подорожі, спорт.

Твори образотворчого мистецтва, в яких зображено події повсякденного життя, належать до *побутового жанру*.

Поглянь, як художники зобразили навчання малюванню та музикуванню.

◀ Адольф Олександр Лесрель.
Дует

Якоб ван Ост.
▼ Мистецька студія

Роздивися картини побутового жанру, де зображено відпочинок та ігри дітей.

Марі Вітт. Друзі ▼

Джон Еверет Міллер.

▼ Донька

Олена Пруднікова. Ляльковий будиночок ▼

Побутовий жанр також поширений у скульптурі, зокрема парковій та декоративній — невеликих порцелянових статуетках.

Порівняй сюжети багатофігурних скульптурних композицій.

Порцелянові статуетки

▲ Діти, які годують пінгвінів м. Омськ (Росія)

Секрети чарівниці Гармонії

Виліпи фігурку, що стане частиною скульптурної композиції на побутову тематику: «У туристичному поході», «Завзяті музиканти», «Тріо», «Вечірнє чаювання» тощо (глина або пластилін).

Варіант 1

Варіант 2

Робота у групі. Разом з однокласниками об'єднайте окремі фігурки у спільну скульптурну композицію.

Що зображають художники у творах побутового жанру?

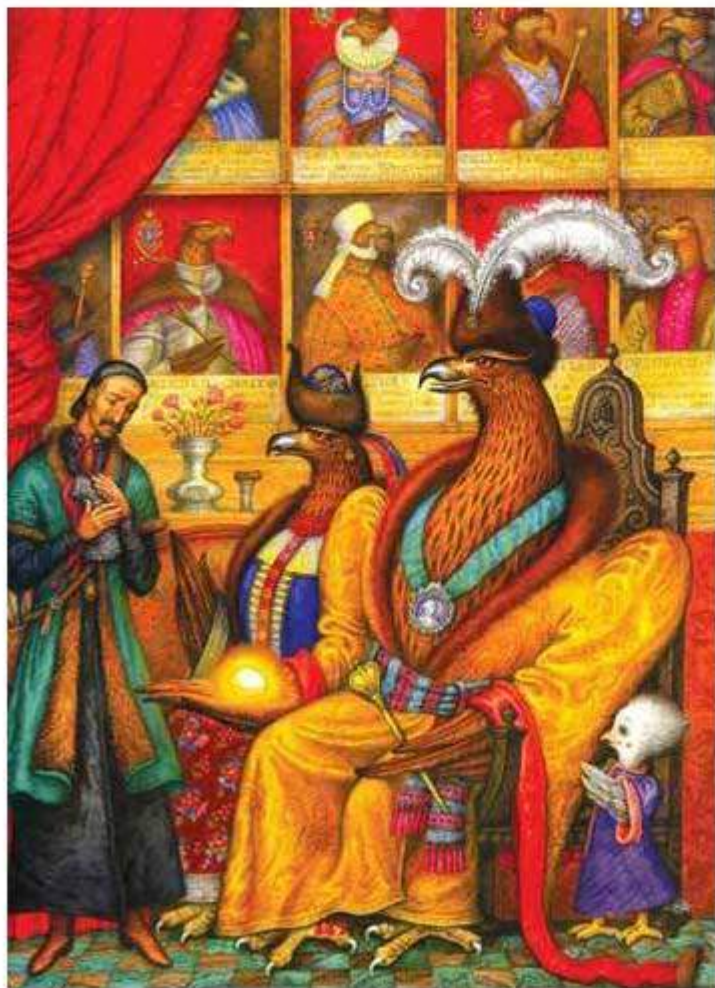

Поміркуй, які сцени повсякденного життя твоєї родини можна зобразити в композиціях побутового жанру.

Тема 27

СВІТ КАЗОК В ІЛЮСТРАЦІЯХ

І дорослі, і діти обожають казки. Щоб читачі краще уявили світ літературних творів, художники малюють до казок *ілюстрації*. Героями сюжетів ілюстрацій, окрім людей, стають також тварини, рослини, явища природи.

Катерина Штанко.
Ілюстрація
до казки
«Яйце-райце»

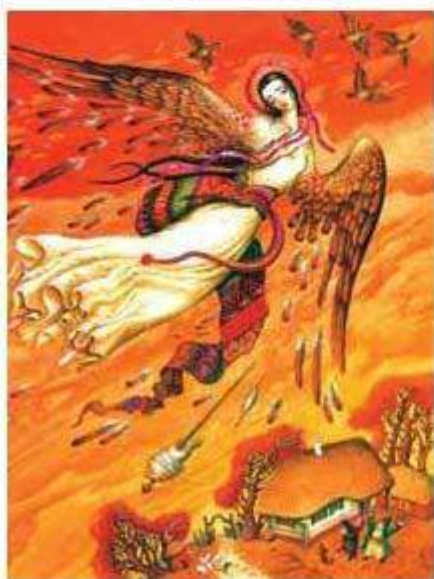
Часто художники зображають тварин схожими на людей. У казках звірі розмовляють, вдягаються тощо. Поглянь, як художник зобразив Кота у Чоботях.

Олена Карпіна.
Ілюстрація
до казки
«Кіт у Чоботях»

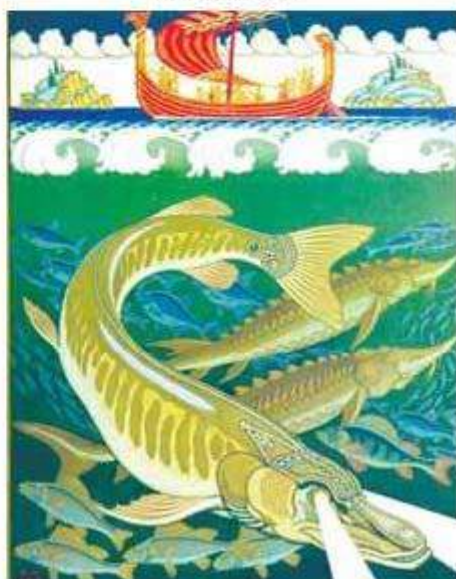

У казках тварини можуть перетворюватися на людей, наприклад, в історії про Кривеньку Качечку. Інколи тварини мають надзвичайні здібності, як у казці про чарівну рибу з билини «Вольга».

Катерина Штанко.
Ілюстрація до казки
«Кривенька Качечка»

Іван Білібін.
Ілюстрація до билини
«Вольга»

У казках тварини виконують складні завдання, допомагають перемагати зло.

Поглянь, як намальовані тварини і люди на ілюстраціях. Їх розташовують у центрі композиції, часто зображають в русі, виділяють кольором.

Катерина Штанко.
Ілюстрація до казки «Змій» ▼

Владислав Ерко.
▼ Ілюстрація до казки «Огниво»

Олександр Кошель.
Ілюстрація до казки
▼ «Івасик-Телесик»

Секрети чарівниці Гармонії

Намалюй ілюстрацію до української народної казки. Застосуй матеріали, які, на твою думку, якнайкраще допоможуть передати зовнішність і характер казкових персонажів.

Колективна робота. Разом з однокласниками влаштуйте виставку малюнків «Світ казок».

Що художники зображають в ілюстраціях до літературних творів?

Пригадай казки про чарівні перетворення тварин. Зверни увагу, як художники в ілюстраціях створюють образи казкових героїв.

Тема 28

ХУДОЖНИК У ТЕАТРІ

Відвідування театру — завжди яскрава подія. Архітектори та художники спрямовують свою фантазію на те, щоб глядачі мали змогу милуватися вишуканим виглядом театральних будівель ззовні і всередині.

Робота художника в театрі має велике значення: за його малюнками створюють декорації, необхідне освітлення сцени, добирають потрібні предмети для вистав, виготовляють костюми для акторів та накладають їм спеціальний грим.

Маркграфський оперний театр
(м. Байройт, Німеччина)

Театральне дійство відбувається на сцені серед декорацій. На них художники-декоратори зображають середовище, в якому розгортаються події вистави: реальні або фантастичні краєвиди, архітектурні споруди, зали палаців. Зазвичай живописні декорації поєднуються з об'ємними частинами будинків, ширмами, меблями тощо.

Розглянь приклади художнього оформлення сцени та костюми героїв. Поміркуй, як вони допомагають передати середовище, в якому відбувається дія спектаклю.

Сцена зі спектаклю
«Снігова Королева»

Сцена з балету
«Жізель» ▼

На передньому плані сцену обрамляє *завіса*. З обох боків углиб неї розміщують кілька рядів *куліс*, за допомогою яких створюється відчуття простору. На задньому плані сцени розташований *задник*, на тлі якого розгортаються події вистави.

Опиши театральну декорацію.

Олександр Хвостенко-Хвостов.
Ескіз театральної декорації

Секрети чарівниці Гармонії

Намалюй декорацію до театральної вистави або шкільного свята, яке відбудуватиметься на сцені. Орієнтуйся на декорації професійних художників.

Декорація паперового театру

Іван Білібін.
Ескіз декорації
до опери
«Золотий Півник» ▼

Яка роль художника в театрі?

Читаючи літературні твори, намагайся уявляти середовище, де відбуваються події.

Тема 29

МАГІЯ БУТАФОРІЇ

Щоб оформити кожен театральну виставу, художник вигадує і малює речі, які допомагають створити предметне середовище спектаклю. Це — *бутафорія* — спеціально виготовлені речі, що замінюють на сцені справжні: меблі, обладунки, посуд, прикраси, зброю тощо. Бутафорію виготовляють з недорогих і достатньо міцних матеріалів: дерева, картону, паперу (пап'є-маше), воску, тканини, фольги. Ретельно виготовлені та відповідно розфарбовані, бутафорні предмети на вигляд як справжні.

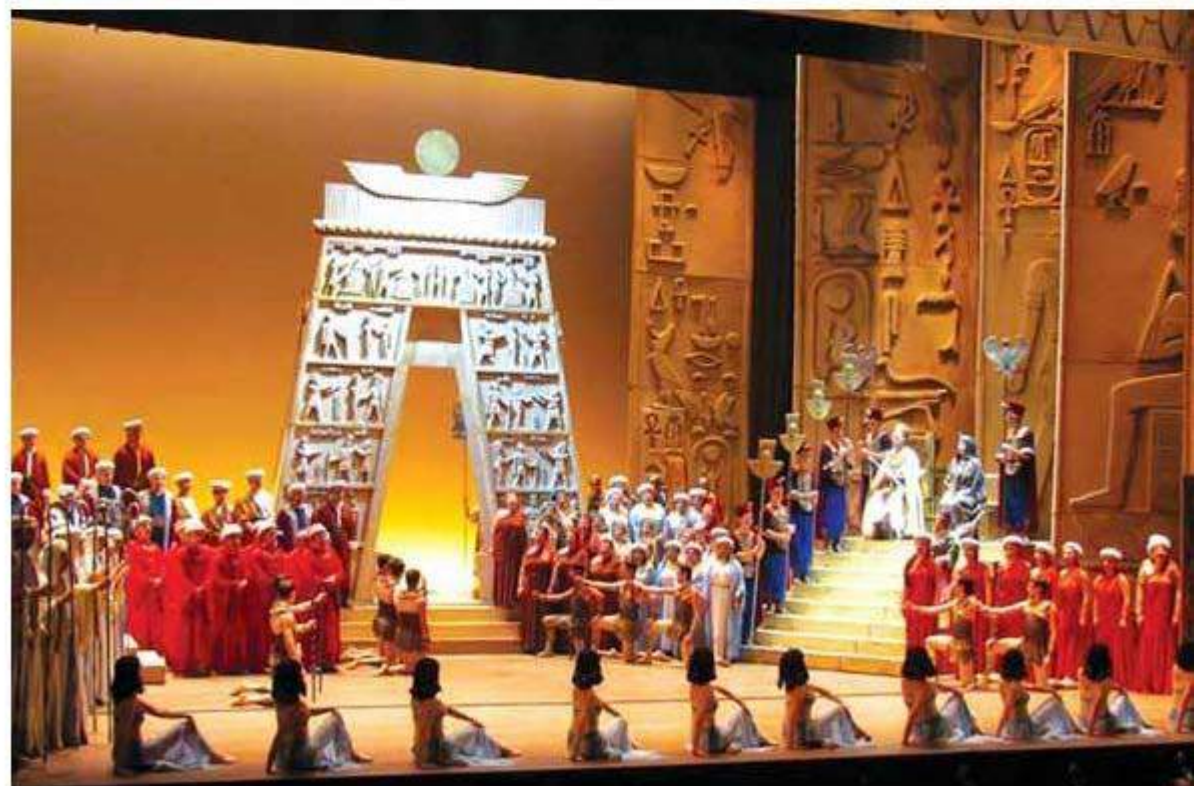

Як, по-твоєму, бутафорія допомагає створити предметне середовище, налаштувати глядачів на відповідну атмосферу вистави?

Сцена з балету «Аїда»

Обери бутафорію до вистави за казкою «Золотий ключик».

Роздивись матеріали, які можна використати для виготовлення предметів бутафорії.

Секрети чарівниці Гармонії

Виконай зображення бутафорії для однієї з вистав:
«Царівна-жаба», «Попелюшка», «Рукавичка»,
«Котигорошко», «Курочка Ряба».

Варіант 1

Варіант 2

Варіант 3

Варіант 4

Розкажи, для чого потрібна бутафорія у театрі.

Поміркуй, з яких матеріалів найкраще виготовити бутафорні овочі й фрукти.

Тема 30

ТЕАТРАЛЬНИЙ КОСТЮМ

Для того щоб глядач краще зрозумів героїв театральної вистави, художник-костюмер створює для них костюми, а художник-гример — грим. Костюм актора має відповідати одягу, який носили у часи, описані у п'єсі.

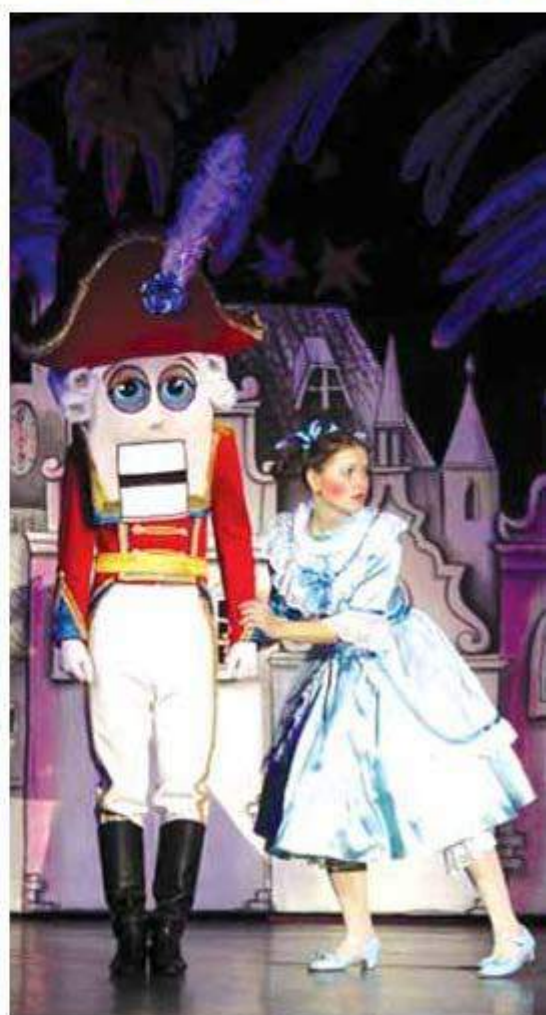

Сцени з вистави
«Снігова Королева»

Роздивися театральні костюми акторів. Чи впізнаєш ти персонажів, для яких вони створені? Назви їх.

Роздивися малюнки театральних костюмів, виконані відомими художниками. Знайди з-поміж них костюми фантастичних героїв.

Мстислав Добужинський.

Ескіз костюма до опери «Євгеній Онегін»

Вадим Риндін.

Ескіз костюма циркового клоуна

Лев Бакст.

Ескіз костюма до опери «Жар-птиця»

Мстислав

Добужинський.

Ескіз балетного костюма

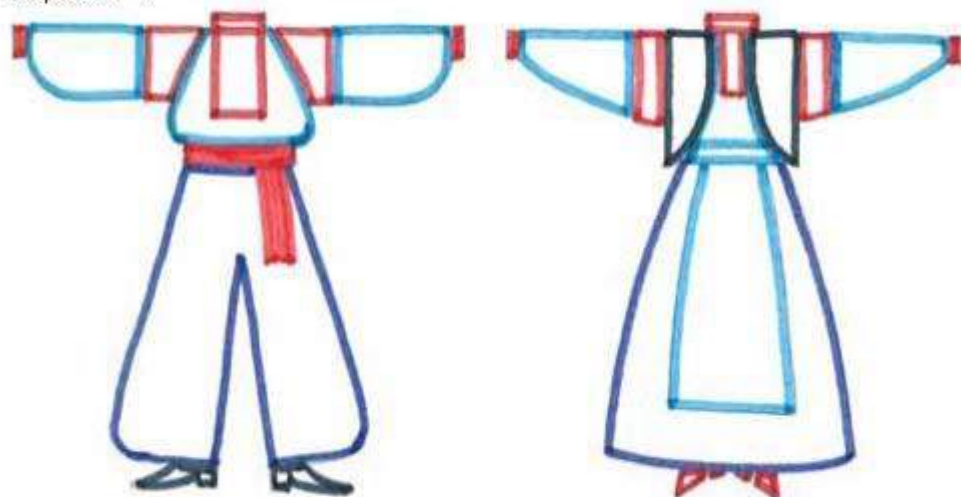

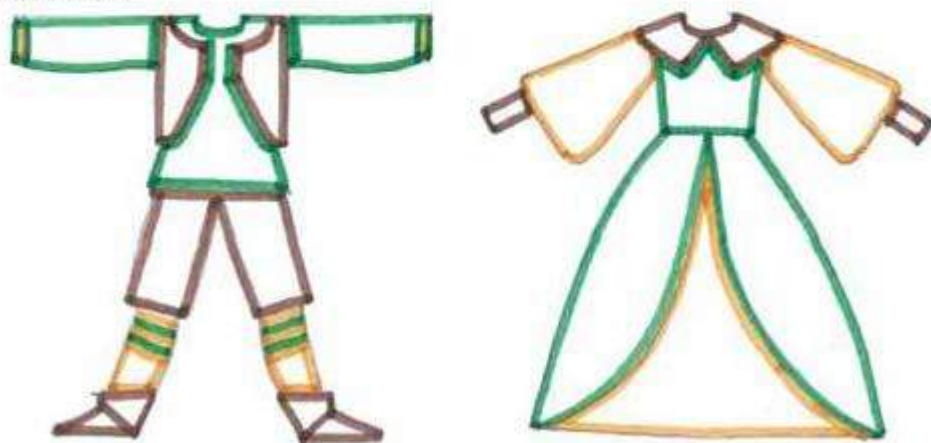
Секрети чарівниці Гармонії

Уяви себе художником-костюмером. У парі з однокласником намалуйте театральні костюми до вистави за казкою, наприклад: «Колобок» (Діді Баба), «Снігова Королева» (Кай і Герда), «Золотий ключик» (Буратіно і Мальвіна). Використайте різноманітні матеріали, застосуйте колаж.

Варіант 1

Варіант 2

Яка роль костюма у створенні образу театрального персонажа?

Прорекламуй у класі створений тобою театральний костюм казкового героя.

Тема 31

ЛЯЛЬКА В ТЕАТРИ

Чи доводилося тобі влаштовувати лялькову виставу вдома або в школі? Погодись, озвучувати та приводити у рух ляльок — надзвичайно цікава справа!

Можна лише уявити, наскільки захопливе дійство відбувається у ляльковому театрі. Адже тут ляльки виступають, як справжні актори на сцені в оточенні декорацій і під музичний супровід.

Тож як «оживають» на сцені лялькові герої? Артисти-ляльководи зазвичай керують ляльками за ширмою-декорацією. Інколи ляльководи працюють на очах у глядачів. Тоді вони вдягаються в театральні костюми і наносять відповідний грим.

Декорації та освітлення мають велике значення в ляльковому театрі. Колір, яскравість, напрямок освітлення посилюють враження від подій на сцені.

Роздивися декорації і образи лялькових персонажів, створені художниками.

Придивися, з яких матеріалів виготовлені театральні ляльки. Які казкові персонажі сподобалися тобі найбільше і чому?

Секрети чарівниці Гармонії

Виготов театральну ляльку — твого улюбленого літературного героя (художні матеріали за вибором).

Розкажи, як рухаються ляльки в ляльковій виставі.

Покажи друзям невеличку сценку за участю театральної ляльки, виготовленої власноруч.

Тема 32

ТЕАТРАЛЬНА АФІША

Завчасно повідомити глядачів про театральні вистави й концерти допомагають *афіші*. Це великі аркуші паперу, на яких яскравими літерами пишуть назву вистави, час і місце її проведення. На театральних афішах зазвичай зображають головних героїв; можуть зазначати прізвища автора, режисера, акторів, композитора та художника.

Афіші розміщуються на стендах біля театрів і концертних залів.

Надзвичайно важливим у створенні театральної афіші є вибір художником *шрифту* — спеціально розробленого комплекту літер. Завдяки великому розміру і яскравим кольорам шрифт привертає увагу до афіші.

Роздивися шрифти на афішах, їх гармонійне поєднання з ілюстраціями.

Створюючи афішу, художник спочатку малює *ескізи* — попередні начерки художнього твору в загальних рисах. Це допомагає йому знайти найкращу композицію, дібрати необхідні кольори.

Вправа. Спробуй написати фломастерами різні літери.

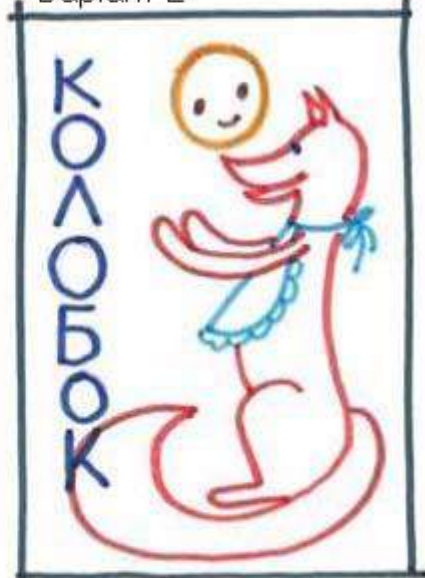
Секрети чарівниці Гармонії

Намалюй ескіз афіші до однієї з театральних казок:
«Колобок», «Дюймовочка», «Трое поросят» тощо.

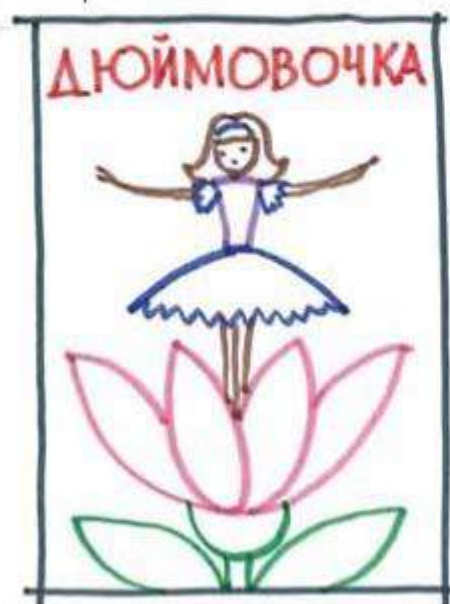
Варіант 1

Варіант 2

Варіант 3

Варіант 4

Що зазвичай зображено на театральних афішах?

Придивляйся до шрифтів, які бачиш у книжках, журналах, на вивісках.

Тема 33

КАРТИННА ГАЛЕРЕЯ

Виставляти роботи художників у спеціальних залах — *картинних галереях*, вважається давньою традицією.

А якими були картинні галереї в давнину? Картини розміщували впритул одна до одної, від підлоги до самої стелі. Шанувальники образотворчого мистецтва відвідували галереї, щоб помилуватися картинами й придбати ті, що сподобалися.

Давид Тенірс. Картинна галерея

Сучасні картинні галереї просторі й добре освітлені.
Роздивися розміщення картин у галереях.

Галерея мистецтв
(м. Львів, Україна) ►

Музей сучасного
мистецтва України
(м. Київ) ▼

Мистецький
арсенал
(м. Київ, Україна) ▼▼

Едуард Гау.
Ермітаж ▲

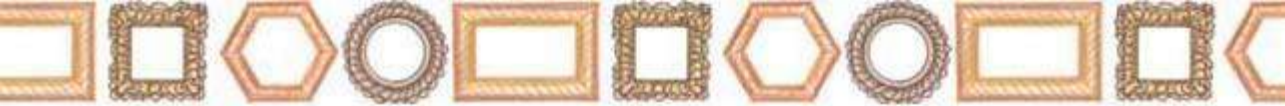

Нову виставку художніх творів у картинній галереї зазвичай відкривають урочисто. На це свято запрошують авторів картин, їхніх рідних й друзів, журналістів, шанувальників мистецтва.

Роздивися фотографії з буднями та святами картинних галерей.

Секрети чарівниці Гармонії

Виготов рамки для своїх кращих робіт, щоб продемонструвати їх на виставці.

Колективна робота. Разом з однокласниками підготуйте виставку кращих художніх робіт, створених протягом навчального року, та розмістіть її у шкільній картинній галереї.

Яке призначення картинної галереї?

Запроси рідних і друзів відвідати шкільну картинну галерею.

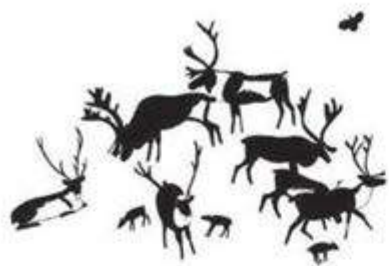
Тема 34

ПЕРЕВІР СВОЇ ДОСЯГНЕННЯ

Визнач серед зображень художні твори різних жанрів:

- портрети: парний, груповий;
- пейзажі: морський, гірський, фантастичний;
- натюрморт;
- побутовий жанр;
- анімалістичний жанр.

Визнач серед зображень:

- декорацію до спектаклю;
- бутафорію;
- акторів лялькового театру;
- театральний костюм;
- театральну афішу;
- ілюстрацію до казки;
- картинну галерею.

Тема 35

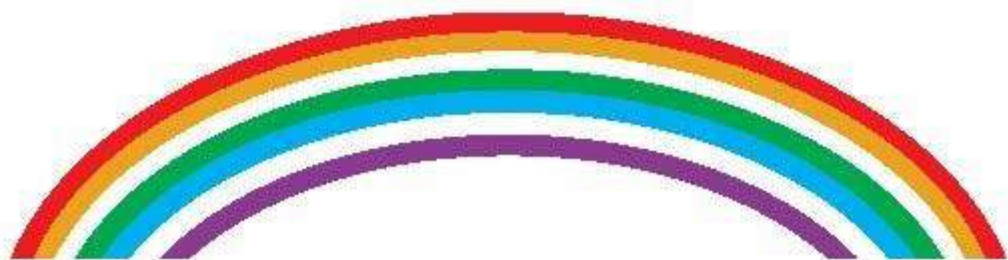
ХУДОЖНІ ЗАГАДКИ

Загадка 1. Знайди на чарівній картині сховані зображення. Яких птахів і звірів ти бачиш?

*Джонатан
Ерл Баузер.
Гори*

Загадка 2. Назви кольори, які не намальовані у веселці.

Загадка 3. Полічи усіх котів, яких бачиш на картині. Про які заняття та захоплення мешканців цієї кімнати можна здогадатися?

Білл Бель.
Рожева кімната

Загадка 4. Знайди 13 відмінностей між малюнками.

СЛОВНИЧОК ЧАРІВНИЦІ ГАРМОНІЇ

Анімалістичний жанр — зображення тварин в образотворчому мистецтві.

Афіша — оголошення про театральну виставу.

Бутафорія — спеціально виготовлені предмети, що замінюють у театральних виставах справжні речі.

Гравюра — друкований відбиток на папері з пластини (дошки), на яку нанесено малюнок.

Декорація — художнє оформлення сцени, де відбувається театральна вистава.

Ескіз — попередній начерк художнього твору в загальних рисах.

Жанр — різновид художнього твору, що визначається за змістом зображення (портрет, пейзаж, натюрморт тощо).

Ілюстрація — композиція на тему літературного твору.

Композиція — побудова художнього твору відповідно до його мети і змісту.

Контраст — яскраво виражена протилежність форми, кольору, тону.

Монументальний живопис — твори образотворчого мистецтва, якими прикрашаються стіни будинків ззовні й всередині.

Натюрморт — зображення предметів в образотворчому мистецтві.

Нюанс — ледь помітна відмінність між відтінками кольорів.

Пастель — м'які кольорові олівці без оправы; твір мистецтва, виконаний цією технікою.

Пейзаж — зображення природи в образотворчому мистецтві.

Портрет — зображення однієї особи або групи людей в образотворчому мистецтві.

Рельєф — скульптурне зображення на площині.

Рисунк — графічне зображення, виконане від руки.

Ритм — повторення однакових чи подібних частин у творі мистецтва.

Станковий твір — твори образотворчого мистецтва, що мають самостійний характер та виконані на мольберті чи скульптурному станку.

Театр — будівля, призначена для театральних вистав.

Фактура — характер поверхні художнього твору.

ЗМІСТ

Тема 1.	У майстерні художника-графіка . . .	4
Тема 2.	Штрихи осені	8
Тема 3.	Ритми хвиль	12
Тема 4.	У майстерні живописця	16
Тема 5.	Дарунки природи	20
Тема 6.	Кружляє листопад	24
Тема 7.	Барви осені	28
Тема 8.	Осінні враження	32
Тема 9.	У майстерні скульптора	36
Тема 10.	Світ рослин у рельєфі	40
Тема 11.	Гармонія архітектурних форм . . .	44
Тема 12.	Місто майбутнього	48
Тема 13.	Краса народних виробів	52
Тема 14.	Вироби гончарів	56
Тема 15.	Новорічний карнавал	60
Тема 16.	Перевір свої досягнення	64
Тема 17.	Жанри образотворчого мистецтва	68
Тема 18.	Види пейзажів	72
Тема 19.	Уявний краєвид	76
Тема 20.	Речі чарівника	80
Тема 21.	Спорт очима художників	84
Тема 22.	Види портретів	88
Тема 23.	Веселий танок	92
Тема 24.	Анімалістичний жанр	96
Тема 25.	Птахи в польоті	100
Тема 26.	Краса побуту	104
Тема 27.	Світ казок в ілюстраціях	108
Тема 28.	Художник у театрі	112
Тема 29.	Магія бутафорії	116
Тема 30.	Театральний костюм	120
Тема 31.	Лялька в театрі	124
Тема 32.	Театральна афіша	128
Тема 33.	Картинна галерея	132
Тема 34.	Перевір свої досягнення	136
Тема 35.	Художні загадки	140
	Словничок чарівниці Гармонії	142

Відомості про стан підручника

№	Прізвище та ім'я учня	Навчальний рік	Стан підручника		Оцінка
			на початку року	в кінці року	
1					
2					
3					
4					
5					

Навчальне видання

*КАЛІНІЧЕНКО Олена Василівна
СЕРГІЄНКО Вікторія Володимирівна*

ОБРАЗОТВОРЧЕ МИСТЕЦТВО

Підручник для 3 класу
загальноосвітніх навчальних закладів

Рекомендовано Міністерством освіти і науки України

ВИДАНО ЗА РАХУНОК ДЕРЖАВНИХ КОШТІВ. ПРОДАЖ ЗАБОРОНЕНО

Редактор *О. В. Ларіна*

Художні редактори *О. В. Калініченко, В. В. Калініченко*

Технічний редактор *Л. І. Аленіна*

Коректор *Л. А. Еско*

При оформленні обкладинки використано репродукцію картини *Миколи Глуценка*

У підручнику використано репродукції художніх творів:

*Хайлорда Хо, Вікторії Маркіяненко, Дмитра Головка, Міхаеля Бешау,
Роджера Петерсона, Анжели Міа Де ла Веги, Олександра Бенуа, Людмили Скрипченко.*

Джерела: журнали «Образотворче мистецтво», «Мистецтво та освіта»,
«Артанія», «Культура та життя».

Формат 70x100 ¹/₁₆. Ум. друк. арк. 11,664 + 0,33 форзац.
Обл.-вид. арк. 10,5 + 0,55 форзац. Наклад 198 100 прим.
Зам. №

ТОВ «ВИДАВНИЧИЙ ДІМ «ОСВІТА»

Свідоцтво «Про внесення суб'єкта видавничої справи до державного реєстру
видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції»
Серія ДК № 4483 від 12.02.2013 р.

Адреса видавництва: 04053, м. Київ, вул. Обсерваторна, 25
www.osvita-dim.com.ua

Віддруковано з готових діалозитивів ТОВ «ПЕТ»
Св. ДК № 4526 від 18.04.2013 р.
61024, м. Харків, вул. Ольмінського, 17